

PONRŠEK

104

(ZBILJA) KASNA JESEN 2008.

UVODNIK

Štovani štioče, ovaj broj stoji u izvjesnoj opreci s prethodnim. Naime, u broju 103 nastojao sam "isfurati" dvojicu debitana. No, u ovom broju sam se odlučio za opciju *play safe*. Autori su manje-više iskušani: Bogdanović, Barol, D. Horvatinčić, Benini. Fakat ziheraški... No, zato su same priče nešto eksperimentalnije.

Danijel Bogdanović eksperimentira i s formom i sadržajem u svojem diptihu Dva otkucaja vječnosti. Ed Barol, pak, poslao je jednu definitivno retro priču. No, ne mislim na "retro" u smislu *pulpa* ili *steampunka*, već na varijaciju prvog kontakta. Takve smo priče inače čitali po "Sirisu", a Barolova je baš lijepo osvježila viđeni motiv. Ivana D. Horvatinčić kreće se na rubu *hororra* i *fantasyja*, obrađujući prividno poznati mitološki motiv u - i opet prividno - pitomom krajobrazu. Na posljeku, Milena Benini nadahnjuje se u svojoj priči autorom bez kojeg bi današnji žanr bio nezamisliv - Michaelom Moorcockom. Milena mu ujedno posvećuje i zanimljiv esej, kojim približava ovog pisca hrvatskim čitateljima.

Što se tiče konvencijske jeseni, informacije su manjkave, a i ono što dopire nije baš ohrabrujuće. Počnimo od utješnih vijesti: Rikon je, prema svemu sudeći, uspio i u Rijeci

definitivno funkcionira konvencija. S druge strane, nije baš izvjesno kako je prošao Essekon. Kome se baš hoće, nek' *lurka* po forumima i nek' donese vlastite zaključke. SFeraKonski "Bilten", pak, donosi informaciju kako do godine ne će biti ništa od slovenske Konfuzije. Na posljeku, dodajmo kako se ovogodišnji CRŠ poklopio s Interliberom. Valjda ljudi, osim što imaju masivne viškove novca u sistemu, mogu taj novac trošiti istodobno na dva mjesta? Dva palca dolje za organizatore CRŠ-a!

A sad, na čitanje!

U Zagrebu, 28. studenog 2008.

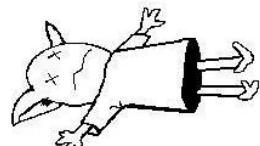
"Parsek" na webu:

<http://parsek.sfera.hr/>

i još:

<http://parsek.blog.hr/>

B.Švel

Već etablirani autor, Danijel nam ovaj put donosi ponešto uznemirujući diptih.

Danijel Bogdanović

DVA OTKUCAJA VJEĆNOSTI: ALFA

Kad je to jutro otvorio oči, Pjer Petar ni po čemu nije mogao zaključiti da nešto pogrešno stanuje u njemu. Žana Petar, njegova žena, već je bila u kupaonici, ispirući sa sebe mirise noćasnog seksa. Andrea Petar, njihova kći, tuširala se u svojoj kupaonici na katu. Je li i ona možda ispirala mirise seksa, njezin otac nije znao, niti je želio znati. Djeca se ne seksaju dok su im roditelji živi, to je pravilo kojega se Pjer grčevito držao. *Nakon* što je postao roditelj.

Da nije kao ostali ljudi, Pjer Petar nije zaključio niti kad je nakon svoje žene ušao u kupaonicu i napunio kadu holo-vodom. Žana je imala običaj koristiti masne regeneratore i losione za kosu koje ni vrela

voda nije mogla zguliti s površine kade, pa dok je Pjer utapao nogu u vruću holo-vodu, bolno uživajući u vrućini što mu prožima tijelo i ubija bakterije, nije se uspio snaći kad mu je klizava površina oduzela oslonac i svom težinom je pljusnuo u vrelinu. Voda mu je stala pržiti tijelo i ruke, a Pjer je bjesomučno zalamatao rukama i nogama, pokušavajući ustati. Zapeo je prstenjakom za obrub odvoda na dnu kade (vjenčani prsten mu je skliznuo s masnog prsta) oduzevši si i ono malo ljigavog oslonca što je uspio zgrabiti raširenim koljenima. Skliznuo je poleđuške pod vodu, otvorio oči - milijun vatrenih mjehurića ga je razgaljeno bockalo - i pokušao izvući glavu van, iz

vatre, do zraka. Ali regenerator mu to nije dopustio. Počeo je mahati rukama i nogama po kadi poput psića, tražeći uporište, ali uzalud. Dok je njegova žena spremala doručak, a kći opisivala noćašnje seksualno iskustvo u dnevnik, Pjer Petar se utapao pod četrdeset centimetara vode.

Panika mu je vrištala u ušima. Ako otvori odvod, prsten će mu nestati u kanalizaciji. Ako ga ne otvori, umrijet će. Nekako mu je preživljavanje bilo milije od gubitka prstena. Pjer je u svoj muci uspio napipati polugu na kadi i čep na odvodu se otvorio. Kada je žedno progutala virtualnu vodu, proždrila prsten, a čovjek je ostao ležati u njoj, iskašljavajući pjenu.

Kad se izvukao iz kade i izašao iz kupaonice, Pjer je bio previše uznemiren da bi na satu na zidu primijetio da je prošlo gotovo sat vremena kako se počeo utapati. Žana se naljutila kad je saznala da je izgubio prsten. Nije mu povjerovala u priču o kadi. Pokazao joj je svoju vodom opečenu kožu, uzalud. Žana je u svome umu već imala sasvim drugi scenarij.

Kad bolje razmislim, rekla je, nisi imao prsten ni sinoć kad si legao u krevet! Optužila ga je da ima ljubavnicu i, za osvetu, našla je sebi ljubavnika. Ljubavnik joj je ubrzo postao muž, a Pjer si je iznajmio stan u drugome gradu.

Da je kojim slučajem, dok se gušio u kadi, shvatio što to nije u redu s njim, možda bi život Pjera Petra krenuo nekim sasvim drugim putem.

* * *

Pola godine kasnije, dok je vraćao kći Andreu - s kojom je nakon rastave imao pravo provoditi svaki drugi vikend - kući, k majci, desilo se još nešto što je Pjera moglo navesti na zaključak da u njemu raste nešto što tu ne pripada.

Prolazili su kroz industrijsku zonu, pored sumornih tornjeva tvornica iz kojih je sukljao dim. Srećom, predvečernji mračak pomiješan sa smogom skrivaо je otužan prizor. Padala je kišica, otac i kći su prošli zahrdali znak OPREZ - STOKA NA CESTI (ostatak dobrih starih vremena kad su krave zaista mogle iz nekog šipražja iskočiti na cestu), kad je Pjer ugledao nešto veliko i crno na cesti i naglo zakočio. Trebalo mu je nekoliko trenutaka da shvati da to na cesti leži mrtva krava.

Zašto si udario tu životinju?, upitala je Andrea, sažalno gledajući kroz vjetrobran. Otac joj je počeo objašnjavati da je krava već bila mrtva, da ju uopće nije udario. Djekojka je izašla iz auta, krenula prema životinji koju još nije vidjela uživo, a Pjer ju htjede zaustaviti, vičući da se ne primiče, možda je bolesna, kad nešto žestoko grune nad Pjerom i krov auta ga prikliješti pod upravljač. Osjetio je navalu nesvjestice, ali se uspio othrvati i počeo zazivati kći da mu pomogne. Čuo je njezine vriske vani, vrata na suvozačevoj strani kako se otvaraju.

Andrea je vrištala, ali otac ju je umirivao da mu nije ništa.

Samo mi pomozi da se izvučem. Zaglavio sam se!, stenjaо je. Andrea ga je pogurnula i lim krova je zaškripao kad je Pjer ispaо van kroz svoja otvorena vrata. Ostao je ležati na cesti, teško dišući, a onda je vrisnuo. Nešto golemo crno je iz zraka hitalo prema njima.

Kriknuo je - *ANDREA!!!* Kad se kockasta metalna konstrukcija, puna mučućih životinja srušila na auto i sravnila krov s podvozjem.

Pjer je vrisnuo, ustao, pokušao odgurati kavez s automobila, ali bio je preslab. A njegova kćи je utihnula.

Hitna pomoć došla je vrlo brzo. Vatrogascima je trebalo duže. Kad su uspjeli srušiti kavez pun zgnječenih krava s auta, pod limom su našli jednake ostatke Andree. Šokiranog i imobiliziranog Pjera Petra su odvezli u bolnicu.

Dok je ležao u krevetu, pod sedativima, pojavila se Žana sa svojim novim mužem. Pjer i njegova bivša žena su se rasplakali i Pjer ju je htio zagrliti - neka ima novog muža, njihova kćи je mrtva! - ali Žana je počela vrištati na njega i udarati ga. Muž ju je odvukao iz sobe.

Posljednje riječi koje će Pjer čuti od svoje bivše žene bile su - *ZAŠTO I TI NISI UMRO!*

Doktor Evig mu je rekao da je imao sreće, jer je samo istegnuo vrat. Ispričao mu je da mu je kćи ubila neispravna dizalica

koja je prenosila paket krava na klanje preko ceste. Tvornice su stare, govedina se sve manje traži i nitko više ne želi ulagati u održavanje. *Tvornice će raditi dok se ne uruše*, rekao je doktor Evig. Zatim ga je gledao neko vrijeme, pa je dodao s notom sažaljenja u glasu - *Žao mi je što ti se to događa na ovakav način*. Pa je otišao. Ono što mu doktor Evig nije rekao, to je da Pjer nije samo *istegnuo* vrat. Kralježnica mu je u vratu bila potpuno zdrobljena.

Pjer Petar se vratio kući sa Schantzovim ovratnikom, još uvijek pod šokom, izbrisavši doktorove riječi iz glave. Da je u trenucima dok mu je lim krova gnječio vrat Pjeru napokon sinulo što to u njemu funkcioniра drugačije nego u drugim ljudima, život bi mu tada možda krenuo nekim sasvim drugim tokom.

* * *

Pjer Petar nije mogao razmišljati ni o čemu, nego o svojoj mrtvoj kćeri. O tome kako je poginula da spasi njega. Šok se ubrzo pretvorio u depresiju i Pjer više nije izlazio iz kuće. A ono što je živjelo u njemu, ostalo je zaboravljen.

I Pjer je tonuo. Zapustio se, prestao jesti. Sjedio je i buljio u prazan TV. Pokušao je razgovarati sa Žanom, ali ona ga je samo proklela i vrišteći sklopila slušalicu. Vrijeme je plazilo po Pjeru, sve do trenutka kada je, bliјed i iscrpljen, ustao i odvukao se u podrum po uže. Prebacio ga je preko grede

na tavanu, svezao ga oko vrata. Posljednja pomisao prije skoka, bila mu je - *Hoće li me itko ikad naći?*

Da je Pjer kojim slučajem brojio dane svoga propadanja, možda bi se začudio kako je izdržao bez hrane i vode tolike tjedne. Ali, to ga je najmanje brinulo prije nego je skočio. A kad je začuo škljocaj u vratu, još i manje.

Ali, misli su mu ostale. Dugo je vremena prošlo prije nego se usudio otvoriti oči. Još uvijek je bio na tavanu. Visio je na štriku. Pokušao se iskobeljati iz stiska koji ga je gušio, ali uspio se samo zanjihati.

Ne vrijedi ti, začuo je iza sebe. Pred njega je došetao doktor Ewig i sjeo na sanduk. Pukla ti je kralježnica i donji dio tijela ti je oduzet. Ali, nisi mrtav, Pjer.

Obješeni čovjek je pokušao nešto reći, ali nije mogao. Doktor je rekao - *Poznajem te od rođenja, iako ti o tome nemaš pojma. Čak i prije rođenja, Pjer. Ti si bio prvi, prototip. Ti si Alfa. U tebi živi nešto na čemu smo radili desetljećima. Vi ste simbionti, Pjer.*

Doktor je uzdahnuo. Kako bi Pjer volio da i on to može učiniti! *Ovo ti ne bih smio reći, ali ne mogu te gledati kako se*

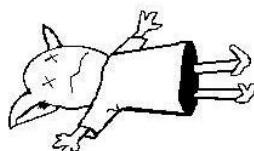
bezrazložno pokušavaš uništiti. Ti si eksperiment, Pjer. Ti si besmrтан!

Ništa te ne može ubiti - cilj ljudskog postojanja! Ali, nismo ti to smjeli reći. Morali smo vidjeti je li ljudsko biće sposobno izdržati teret besmrtnosti. Žao mi je.

Doktor je tada izvukao pilu i presjekao štrik. *Kosti će ti brzo zarasti,* rekao je još doktor Ewig na odlasku. Pjer je ostao ležati na podu. Dugo je ležao. Tiho, nepomično, s užetom oko vrata. Suze su mu davno presušile. Sve je presušilo u njegovu tijelu, samo su misli ostale.

I tada - tada je Pjer Petar shvatio. Nije mogao umrijeti u kadi dok je uspaničeno razmišljao hoće li spašavati vjenčani prsten. I nije mogao umrijeti u autu dok je dozivao Andreu u pomoć. *Da sam u tim trenucima shvatio da ne mogu umrijeti, misao je plazila kroz glavu čovjeka sa slomljenim vratom, možda bi mi život krenuo nekim sasvim drugim smjerom.*

I ostao je ležati Pjer, gore na tavanu.

Danijel Bogdanović

DVA OTKUCAJA VJEĆNOSTI: OMEGA

Zbogom, Vrijeme!

Pobjedio sam jučer, danas i sutra! Ne tražim da me slavite, ali iskažite mi štovanje dostoјno moga djela, ljudi! Ja sam onaj koji je Smrt poslao u starački dom!

Da, Svijete, ja sam doktor Kai Ewig i donio sam vam *besmrtnost!* Molim vas, zovite me *Omega*, ne tražim više. Ali, manje nisam zaslužio! Zovite me Omega, jer ja sam posljednja faza evolucije!

A ovo će biti moj dnevnik - dnevnik dugačak cijelu vječnost! Krenimo...

- kako je počelo -

U mladosti, čovjek je nadobudan, pun planova o promjeni svijeta. Onda se oženi i zaposli i djeca ga nauče da je promjena svijeta prevelik zalogaj za njega. Ja se nisam oženio. Ostao sam nadobudan i pun planova. I ostvario sam ih!

Nevjerojatno je koliko je naš svijet malo istražen. Uz svo to zagađenje, sječu šuma i bušenje morskog dna, svako malo otkriju se nove čudnovate stvari! 2006.

godine dokazano je da Kraken postoji. 2007. otkrili su štakora veličine psa. 2011. otkrili su da je Jeti zapravo vrsta maloga megaterija koji je uspio preživjeti skriven desetke tisuća godina od čovjekove puške.

2024. ekspedicija Omega, sa mnom na čelu, otkrila je u ostacima istopljenoga Arktika zaleđenu ribu, veličine nokta na palcu. Ne bi to bilo čudno da starost leda u kojemu je riba ležala nismo procijenili na četrdeset tisuća godina. A riba je, nakon što smo ju izvadili, oživjela i nastavila veselo plivati, kao da je tek jučer zaleđena.

Otkrili smo nevjerojatnu simbiozu! Riblji DNK je bio sastavljen od milijuna bakterija čija su tijela poprimila karakteristike ribljeg genoma. A kako se bakterije brzo razmnožavaju, riba je dobila samoobnavljajuću DNK koju, zapravo ne možeš uništiti. Za uzvrat, riba je koloniji bakterija dala stanište.

Riba, koju sam nazvao Perpetua, je bila doslovno *besmrtna!* A ja sam na dlanu imao vječnost veličine nokta na palcu.

- kako je teklo -

Eksperimenti s besmrtnošću na ljudima trajali su desetljećima. Sjećam se svoga prvog zamorca. Nakon što su se bakterije prilagodile čimpanzinom DNK-u, 2038. godine usadili smo ih u embrij čovjeka zvanog Pjer Petar. Ali, nismo mu rekli za besmrtnost. Trebalo je vidjeti kako takva promjena utječe na čovjekovu fiziologiju, prije nego čovjeku kažemo da može skočiti s pedesetog kata i odsetati sa zdrobljenom lubanjom čije kosti zarastaju dok korača! Iako mu je tijelo uspješno prihvatio ruku bakterija, Pjeru su se dogodile nesretne okolnosti zbog kojih smo odlučili sljedećim kunićima ipak obznaniti da ne mogu umrjeti.

Uskoro je tucet ljudi postao besmrtan, pa dva... A novine su vrištale - *DOKTOR EVIG OTKRIO VJEĆNOST! SMRT POSTAJE LUKSUZ! TERORISTI, A ŠTO SAD?*

Sponzora je bilo u izobilju, novcem smo brisali guzice, a naši besmrtnici su postajali sve savršeniji. I došao je i taj dan - dan Omege! Bakterije smo toliko usavršili da više nisu morali biti ubrizgavane embrijima da bi se uspješno razvili u ljudima. Svaki odrasli čovjek mogao ih je dobiti zajedno s običnim serumom protiv tetanusa.

Dan Omege. Kad sam osjetio kako mi se gusta tekućina razlijeva tijelom, ispunilo me ushićenje koje ne može premašiti

rođenje niti jednog potomka! Jer, toga dana, svrha života je sahranjena! Djeca nam više nisu potrebna. Vrsta se ne mora produljivati jer više ne može izumrijeti.

Osjećao sam se kao Bog!

- zašto sam ubio san -

2074. je bila posljednja godina. Svijet je tada ukinuo kalendar i započela je Vječnost! Nekoliko godina nakon toga, uništio sam laboratorij s bakterijama, uništio sam spise, uništio sam svaku mogućnost novih obesmrćivanja. Službena verzija događaja, bila je - **VJERSKI FANATICI UBILI VJEČAN ŽIVOT NA ZEMLJI!**

Učinio sam to jer nisam želio da svi postanu kao ja. 11675 ljudi koje sam obesmratio, zatvoreni su u podzemne hangare, duboko dolje i zatrpani betonom. Ja sam ostao jedini. Neki su posumnjali u novinske natpise o vjerskom fanatizmu. Ni jedna crkva nije htjela preuzeti krivnju na sebe - čak ni fundamentalističke - i pojavile su se spekulacije da je sâm doktor Ewig imao prste u raspršivanju svoga sna.

I dok se smrtnici bore da dokažu moju krivnju/nevinost pred svim sudovima ovoga svijeta, dok troše svoje prekratke živote na to, ja uživam.

- putujem -

Nitko ne zna koliko je prošlo godina kad su ponovno uveli mjerjenje vremena. Krenulo se od prve godine. Svi oni sudski postupci koji su pokušavali dokazati da sam

ja kriv što ljudi više ne mogu biti besmrtni neslavno su propali. Ali ljudi su me i dalje smatrali krivim. Bilo je nekoliko atentata na mene, ali kad su vidjeli da mi ne mogu ništa, odustali su. Digli su ruke od mene i pustili me da egzistiram među njima.

Divno mi je gledati kako se svijet, ljudi oko mene mijenjaju. Osjećam se kao putnik. Samo što ne putujem kroz prostor, nego kroz vrijeme. Divno je vidjeti napredak civilizacije, promjenu tehnologijâ - nafta je odavno zamjenjenzina energijom zemljine jezgre, ona sunčevim protuberancama, one elektrogravitacijskim poljima na Marsu i Veneri, pa ostalim planetima u sustavu... Gradovi rastu, podmorske baze su pretvorene u gradove, voda oceana je iskorištena za privremen izvor energije, zatim su oceani isušeni kako bi se gradovi mogli širiti. Tisuće, milijuni generacija ljudi se rađaju i umiru, a ja stojim usred te vreve, začaran mravinjakom koji buja oko mene; idejama i planovima što prožimaju glave tih neumornih bića.

Kad je zauzeo sav prostor na tlu, planet je počeo rasti u visinu. Prvo su to bile raketne tisućkatne zgrade koje je od rušenja čuvala njihova vlastita umjetna gravitacija. Zatim su nastali lebdeći nebeski gradovi u Zemljinoj orbiti.

Svijet brza oko mene, a ja stojim, mirujem i promatram ga.

Više se ne divim ljudskom umu. Potrošila su se sva iznenadenja. Sad tek vidim koliko je jedan život, jedno ime i

prezime sićušna stvar. Predsjednik države je bakterija koja se muva uokolo dok iz nje ne nastane druga bakterija. 2600 godina je prošlo od početka novog vremena, a ljudi su još uvijek u potrazi za izvorom energije. Gledam svijet šiljastoga metala, zujanja i bezbrojnih jezika oko sebe i shvaćam da je ono što su mene učili u školi prije 3000 godina glupost - svrha života nije produljenje vrste. Svrha života je traženje izvora energije.

Zemlja je jednog dana popustila. Gradovi su ju ugušili i ona se raspala. Ali, ljudi su već naselili druge planete. Ja sam otišao s njima. U potpuno novu galaksiju u nekom vremenu koje nazivaju Kvalitetnim Rastućem. Ne mogu to usporediti sa zemaljskim vremenom. Mislim da obuhvaća oko 100 milijuna godina, ali nisam siguran.

Više se ne divim svojoj besmrtnosti. Izgubljen sam među svim tim novim tehnologijama. Počinje me mučiti želja za snom. Ali onim snom iz kojega se više neću probuditi.

Vidio sam ratove toliko mučne, bitke toliko razarajuće; sukobe pojedinaca koji su mijenjali cijeli svijet; oružja velika dvije galaksije, natovarena na brodove od zvjezdanog vjetra; djecu koja uništavaju planete; energije koje izjedaju same sebe; video sam mravinjake ljudi zarobljene u crnim rupama i zvijezde koje vladarima pjevaju rođendanske pjesmice...

A ja sam ostao zarobljen negdje u 2074. godini prastaroga vremena i mozak mi ne da ići dalje.

Ponekad, kad se probudim iz sna u kojemu sam tek otkrio Perpetuu, vrištim. Od bola i nemoći. Ljudi se radaju i nestaju oko mene. Koliko sam puta volio u svome životu? Ljubio do smrti i onda ju izgubio. A nisam mogao otići za njom.

Više se ne divim ničemu. Svijet me odavno progutao, a ja sam mu se prepustio. Ne razumijem jezik ljudi. To više nije jezik. Ljudi komuniciraju preko zvijezda, preko pripitomljenih kometa. Metalni gradovi koji su uništili Zemlju nestali su. Nikome više nisu potrebne ruke i noge. Nije to lebdjenje. To je plutanje u kolijevkama načinjenima od mreže misli cijelog svijeta. Pjesme zvijezda su sada izvor energije. Kažu da je nekada davno Mliječnu stazu progutala crna rupa.

3000 Kvalitetnog Rastućeg je prošlo kada se osjetio Drhtaj. Svemir se pomaknuo, a ljudi su po prvi put u nekoliko milijardi godina progovorili jezikom kojega razumijem. Oni koji vide Bit, rekli su da je došlo vrijeme Velikog Puta. Njihove misaone kolijevke počele su se topiti. A Svemir drhti sve češće - gotovo svakih milijun godina!

Nema panike među tijelima bez udova. Kraj je za njih nešto normalno, očekivano. I čine ono za što su se pripremali milenijima - stapaju se sa zvijezdama; crvenim, užarenim, umirućim.

Ja sam ostao sâm u mliječnim kovitlacima misli koje više nitko nikada neće trebati.

Prvo su eksplodirale najstarije zvijezde. Supernove se šire prostorom, gutajući malene galaksije, žderući tkaninu materije. Nisam uplašen. Iako su svi ljudi nestali, iako sam sâm u cijelome raspadajućem Svemiru, sretan sam. Napokon je došao i moj kraj! Pljujem u lice besmrtnosti!

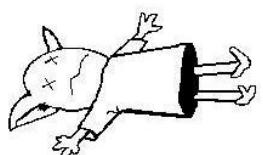
Po prvi puta u povijesti Svemira, začuo se zvuk. Visok, razdirući, bijesan. Zdrobio je planete, zvijezde, crnilo oko mene. Bijela točka na nebnu nas je počela usisavati, uvlačiti u svoj beskrajan želudac. Odlazim...

- kraj -

Osjećam! Ne postoji ništa oko mene, Svemir je nestao, materija umrla, Postojanje iščeznulo. Ali, ja sam i dalje svjestan. Trilijun Vremenâ mi treba da shvatim - nije samo moje tijelo besmrtno. Moj um i dalje pluta ništavilom. Odjeci bakteriofaga i dalje me izgrađuju. Iznova i iznova. I nikada neće stati.

Čak su i ostali besmrtnici nestali, istopljeni s materijom. Jer nisu bili usavršeni. Ali, ja jesam.

Ja sam - Omega.

Priča jednog od predvodnika novog naraštaja hrvatskih esešićara ponešto evocira dane "Siriusa".

Ed Barol

VJEĆNOST U TEBI

- Kapetane, imamo problem.

To su svakako bez premca bile tri riječi koje je na ovom putovanju najmanje željela čuti. Osjećala je hladnoću svoje kože, čak i nakon toplog soničnog tuša koji je skinuo s nje ostatke gela plitke hibernacije. Dohvatila je debeli ogrtač i prebacila ga preko svog golog naježenog tijela i prošla prstima kroz svoju kratku tamnu kosu. Trebala je biti uspavana samo tri dana. Odnosno, toliko je objektivnog vremena trebalo proći za posadu dok piloti i navigatori ne završe skok u svom subjektivnom vremenu. Baci pogled na ekran na nasuprotnom zidu. Vrijeme je bilo točno, ali zid nije. Bio je iskrivljen pod neobičnim kutom i zaobljen. Napravi korak prema njemu ispružene ruke, koncentrirana, i zid se ispravi u svoj normalni položaj. Duboko je udahnula i svrnula pogled na svoju ruku. Rukav ogrtača je bio proziran. Mogla je vidjeti svoju ruku kroz sablasno

tkanje odjeće. Uhvati drugom rukom svoju podlakticu i tkanina se ponovno materijalizira oko njezine ruke.

- Što se događa? Jesmo li još uvijek usred skoka?

Glas brodske UI je odgovorio sa zabrinutošću koja se jasno čula.

- Bojim se da ne. Izašli smo manjeviše na mjestu na kojem je skok i trebao završiti. Osim što smo, umjesto na rubu sistema, završili u orbiti oko četvrtog planeta.

- To znači da je došlo do nekakve greške - ispred nje, pod je gubio svoju glatku konzistentnost i stao se uvijati u spirali. Trepnula je i zadržala pogled nekoliko sekundi. Sve se vratio u normalu.

- Kao da smo još uvijek u superpoziciji ili zakačeni za nju. Spoji me s mostom!

- Žao mi je, ali nisam u stanju izvršiti zapovijed. Piloti i navigatori su potpuno

odvojeni od stvarnosti i ne mogu ostvariti kontakt.

Prešla je pogledom preko uspravnih kapsula u prostoriji, uzdužno poredanih. Proces buđenja članova posade bio je u tijeku. Polovica kontrolne trake već je bila u zelenom. Pogleda prema kraju reda u prazne kapsule.

- Čim sam aktiviran nakon skoka, uočio sam stanje broda. Probudio sam drugog pilota i navigadora. Izvršili su uranjanje na mostu i postali jednakonapristupačni i odvojeni kao i prva posada. Brod je ostao u istom stanju. Nakon toga probudio sam Vas - u glas mu se uvukla nota žaljenja. Samo joj je još to trebalo. Zdvojna i nesigurna brodska inteligencija.

Krenula je kroz vrata, koncentrirana i fokusirana na prostor ispred sebe. Unatoč tome, hodnik do njezine kabine bio je barem dvostruko duži nego što je trebao biti. Ušla je u kabinu s olakšanjem, zbacila ogrtač i zgrabila uniformu iz ormara i brzo se odjenula. Osjetila se odmah sigurnijom u svom tamnoplavom kombinezonu sa znakom istraživačkih jedinica, stiliziranim teleskopom od tri segmenta postavljenim na tronožac i uperenim pod kutom od 45° u zvijezde kapetanske spirale na njezinom ramenu. Stavi na sebe opasač s teškim monomolekularnim igličarom, ignorirajući ormar koji se naginjao lijevo-desno kao pijani mornar i mijenjao boje. Ormar, koji je zapravo pripadao u sobu koju je koristila nekad davno kod svoje bake. Zažmiri,

zatrese glavom brišući tu sliku zajedno s mirisom bakinih kolača koji joj se pojavio u nosnicama i naredi brodskoj UI.

- Čim ostatak posade bude spremna, pošalji ih na most. Hitno i bez zadržavanja. Neka se drže na okupu. Proglašavam pripravnost prve razine.

Ovo je postajala noćna mora. Da izgubi oba pilota i navigadora na prvom putovanju bez supervizora, nakon dvije godine zapovijedanja manjim brodovima u flotilama! *Tasman* je bio stari brod klase *Krtica* koji će prije mirovine obaviti još najviše dva leta. U najboljem slučaju, još godinu dana. Ali brod je bio samo njezin. Kapetan skok-broda Orianna Moshansky, njezin ostvareni san. I dobila je priliku za istraživačke letove u neistražene kvadrante, što je bio san svakog mladog kapetana. San za čije je ostvarenje godinama pišala krv u floti. Ako se nešto desi pilotima i navigatorima na njezinom prvom samostalnom letu, može slobodno dati ostavku. Teretni brodovi unutar sustava bi nakon toga bili najbolje što bi mogla dobiti u zapovjedništvo. Stožer je cijenio jednog pilota kao otprilike tri kapetana. U čemu i nisu bili posve u krivu: za pilota i navigadora je trebalo imati dara i proći školovanje gotovo dvostruko duže od njezine akademije. Za kapetana je zato trebalo prvenstveno imati odlučnost za brzo donošenje odluka u kriznim situacijama. Dobrih časnika sposobnih za tako nešto flota je jednostavno imala više od nadarenih

pametnih kadeta sposobnih za uranjanje.

Uputila se prema mostu brzo hodajući, ovaj put zatvorenih očiju, vizualizirajući put, oslanjajući se samo na slike iz svog pamćenja. Upalilo je bolje nego s otvorenim očima. Ono čega se bojala, dočekalo ju je na mostu. Dva pilota i dva navigatorsa, svi u svojim sjedalima. Dlanova uronjenih u biopjenu i isključeni iz normalnih krivulja prostorvremena. Kao četiri skulpture na izložbi hiperrealističkog kiparstva. Prođe dlanom ispred nepomičnih očiju svog prvog pilota. Ništa. Štipne ga lagano za nos. Bio je topao, ali reakcija je izostala. Nije je niti očekivala. Samo je specijalist za uranjanje ovdje mogao očekivati nekakvu komunikaciju.

Kod ovakvih kriznih situacija bilo je uobičajeno da uskoči rezervna posada. Piloti i navigatori su se smjenjivali prilikom skokova. Ako bi došlo do greške prilikom skoka, drugo dvoje je moglo napraviti korekciju i priključiti se na stvarni tok. Prvi put je doživjela situaciju da obje posade zaglave.

To je uglavnom bila hipotetička situacija koja je zahtjevala posebno obučene stručnjake. Ali ovdje, pet skokova udaljena od najbliže baze Saveza, bila je prepustena sama sebi.

- Hal, je li posada budna?

- Da, kapetane, upravo se odijevaju.

Objasnio sam im situaciju u kratkim crtama. I, hm, kapetane - UI je napravila zvuk pročišćavanja grla - zbilja bih vas još

jednom molio da me ne zovete Hal.

- Moj brod, moja UI. Uvijek sam maštala o tome da kad ...

- Ja nisam stroj iz nekog vašeg prastarog filma - prekine je glas - Ja sam umjetna inteligencija oznake ...

Šištanje ga je vrata prekinulo. Na most je oprezno koračajući ušlo četvoro ljudi. Njezin izvršni časnik, biolog, časnik za oružane sustave i kartograf. Tri muškarca i jedna žena. Njihovim ulaskom na most, sitne anomalije koje su se pojavljivale na rubovima prostorije potpuno su nestale. Raširili su se po mostu, čekajući da im se obrati.

- Hal! Podnesi izvještaj!

UI promrmlja nešto nerazumljivo prije nego li je počela - Trenutačno se nalazimo u orbiti oko četvrtog planeta zvijezde tipa G. Sustav je onaj prema kojem smo i krenuli. Veličina planeta odgovara gotovo u potpunosti onoj Zemlje. Jedan satelit, gotovo iste veličine kao Luna, ali mnogo manje mase. Trećinu površine čini kopno, ostatak su oceani. Po onome što mogu vidjeti iz orbite, ima atmosferu gotovo idealnog sastava za ljudska bića. Vjerojatno naseljen, ništa od naših promatračkih uređaja trenutačno nije u funkciji, kao ni glavna memorija i oružani sustavi, ali primamo signal s površine.

- Kakav signal?

- Poruku dobrodošlice i poziv da se spustimo na označeno mjesto. Emitira se neprekidno na svih 38 službenih jezika

Saveza, i to onim redom kojim su i priznati kao službeni.

- Sranje - bio je to Paul Vonz, časnik za oružane sustave - provalili su nam u bazu podataka.

- Nije li to do sad već očito - Orianna je zamahnula rukom po prostoriji. - Kao da nam je to najveći problem. Očitavaš li išta drugo pomoću vanjskih kamera? Tehnologiju?

- Nikakvi sateliti u orbiti i nikakav znak visoke tehnologije.

- A ipak smo tu gdje jesmo.

- Magija - reče Sasha Linden, biologinja - znate ono, svaka tehnologija toliko napredna da je ne možemo shvatiti ...

- Da, znamo - odgovori Orianna - povijesni trenutak za koji bih radije da se nije dogodio našem brodu.

- Ne samo to - progovori kartograf, Ishi Yamato, ozbiljan tiki mladić kojemu je ovo bilo tek drugo istraživačko putovanje. - Iako je planet idealan za ljudska bića, ne znači nužno da je s njima i naseljen. Možda je ovo povijesni trenutak više nego što mislite.

Orianna je stajala još jedan trenutak, gledajući tužno u svoje pilote.

- Dobro, Sam - obrati se svom izvršnom časniku - Ti i Paul ostajete na brodu. Napravite sve što možete da ga osposobite dok nas nema. I izvucite podatke, ako ikako možete, o svim mogućim naseljenicima u ovom kvadrantu.

Sam kimne i uputi se prema

kontrolnoj konzoli.

- Vas dvoje idete sa mnom dolje. Uzmite zalihe zraka, providna mikroodijela i ne skidajte ih, i još i dodatne zalihe kisika. Napravit ćemo ustupak i doći na površinu bez borbenih skafandera.

Krenuli su kroz hodnik do hangara šatla i obukli se prije ulaska. Oklijevajući, zastala je ispred spremnika s osobnim naoružanjem, a onda odmahnula glavom, odložila i svoj teški igličar i ušla u kokpit. Osobno je sijela na pilotsko mjesto i uključila sve sustave. Aktivira otvaranje vrata i izbacivanje, ali se ništa ne dogodi.

- Hm, kapetane - bila je to brodska UI - u poruku su sad dodana imena svih članova posade, osim pilota i navigadora. Pet imena, da budem precizniji.

- Znači tako - prođe rukom preko lica, mreškajući nevidljivu tanku opnu mikroodijela - ne samo da igramo na gostujućem terenu, nego i po njihovim pravilima. Dobro, pozovi ostale!

Nakon što su im se i ostala dvojica pridružila, Orianna prepusti kontrole Samu. Bio je bolji pilot od nje, a i trebala je trenutak da se pribere. Šatl je sad poslušno krenuo odvojivši se od broda. Krenuli su brzo prema naizgled gostoljubivoj plavoj površini i pod oštrim kutom ušli u atmosferu. Na njezin upitni pogled, Sam podigne ruke pokazujući gestom da ne upravlja letjelicom. Stisnula je grčevito naslon za ruke na svom sjedalu, primjećujući da se i ostali drže ukočeno i

prestrašeno. Nakon par minuta leta pri najvećoj brzini, na površini su se napokon pojavili prepoznatljivi oblici. Ekrani su pokazivali da se spušta prema središtu nekog grada, čije su malene bijele građevine bile rijetko razbacane po moru zelenila oblikovanih parkova. Trg na koji su mekano sletjeli bio je golem, okružen monumentalnim građevinama od bijelog kamena i s obiljem fontana koje su prskale kristalno čistu vodu u visine. Prema njima se iz jedne građevine kretala skupina od petero ljudi odjevenih u široke bijele košulje i bijele hlače.

- Hologrami - reče Sam - ili nešto nalik. Blokiraju nam instrumente, pa nismo u stanju vidjeti pravu sliku, ali ovo sigurno nije stvarnost. Pogledaj samo to jebeno savršenstvo.

- Da - Orianna je povećavala rezoluciju, približavajući pročelja zgrada. - Ovaj mramor s kojim su građevine obložene je upravo savršen. Kao jutros postavljen, bez ikakvih tragova oštećenja ili erozije. Sam je u pravu! Pogledajte, nigdje nema čak ni mrvice nečistoće. Gotovo bih se okladila da ono vani nisu ljudi.

Odbor za doček se približio na desetak metara i stao u iščekivanju. Tri muškarca i dvije žene. Svi mladi i zgodni. Poslali su nam jednak omjer, zaključi Orianna, rade naš odraz.

- Krenimo! - ustala je i zagladila svoju uniformu. Pošla je prema izlazu i stala pred vrata, pa opsovala. Okrenula se prema

ostalima i ugledala isti zbumjeni izraz na njihovim licima. Mikroodijela koja su prekrivala njihovu kožu nestala su neprimjetno, zajedno s kisikom koji su zakačili za pojaseve.

- Prokleti - Paul se bijesno okretao uokolo, tražeći njihovu opremu.

- Što god uradili, nemojmo ih ljutiti - Sasha se nervozno nasmijala. - Bace li nam loptu donesimo je veselo i mašimo repovima.

- Saberite se. I okanite se glupih šala - Orianna pritisne tipku za otvaranje vrata i prva zakorači na silaznu rampu. Sam je bio odmah iza nje, ostali su zaostajali nekoliko koraka. Poželi da se može sakriti iza Samovih širokih ramena i viriti preko njih umjesto što mora davati primjer ostalima. Nakon nekoliko koraka, atmosfera je vani preplavi. Mirisi, zvukovi, cijeli doživljaj prostora je bio toliko sveprisutan i prožimajući, prekrivajući je spokojem i srećom kao debelim poplunom.

Saberi se, prekori sama sebe, što god da ti sugeriraju, ostani fokusirana, ostani oštra. Sve je ovo iluzija.

Stigli su do skupine i Orianna stane nekoliko koraka ispred njih, podižući ruku s otvorenim dlanom u ono što bi trebao biti univerzalni ljudski pozdrav.

- Orianna Moshansky, dobro došla! Sam Porter, dobro došao! Sasha Linden, dobro došla! Ishi Yamoto, dobro došao! Paul Vonz, dobrodošao! - svaki od petoro ispred njih je izrekao pozdrav jednom od

njih. Počevši od vatkog, dobro građenog muškarca koji je pozdravio nju do niske plavuše koja je pozdravila njezinog oružnog časnika. Pozdrav je bio na Uniju, najraširenijem jeziku Saveza, iako ne i jeziku koji se najviše govorio.

- U ime Saveza Ljudskih planeta, naše osobno, i zvjezdanog broda *Tasman* zahvaljujemo vam na dobrodošlici i pozdravljamo vas.

Grlo joj se malo steglo ali je uspjela izgovoriti rečenicu bez da joj glas zadrhti. Uputila je pozdrav, gledajući općinjeno muškarca koji ju je pozdravio. Zbilja dobar komad, zaključi. Na nekom drugom mjestu i prilici, pomisli, pa pogleda ženu koja je pozdravila Sama. Visoka prsata crvenokosa, s pjegicama i krupnim svjetlim očima, baš njegov tip.

Prokune u sebi. Nisu nam poslali odraz. Zaboravila je na Ishijevo seksualno opredjeljenje. Poslali su im svakome idealnog partnera kako ga oni sami zamišljaju. Pogleda Sama postrance. Ulovio je njezin pogled i ona zadovoljno opazi kako spoznaja o tome polako izranja ispod njegovog budalastog cereka.

Uozbiljio se i stao u stavu mirno pored nje, gledajući u daljinu.

- Dodite - reče muškarac koji joj se bio obratio - podite s nama u grad. Mnogo ljudi jedva čeka da vas upozna.

- Ljudi?

- Da, zapravo cijelo stanovništvo.

- Oprostite! Kojim je generacijskim

brodom naseljen ovaj planet? Kad ste krenuli sa Zemlje? Ako ste uopće sa Zemlje?

- Neke su se stvari zbile tako davno i zbilja nisu više bitne - odgovori muškarac, široko se osmjejući.

- Aha! Zbog čega su moji piloti i navigatori u stanju transa i zašto nismo u stanju koristiti svu našu opremu?

- Vaši piloti i navigatori trenutačno nisu još u stanju prilagoditi se našoj stvarnosti. Njihovi umovi su istrenirani da traže samo jednu određenu tanku crtu postojanja, klasičnu prostorvremensku stazu, unatoč beskraju mogućnosti u koje uranjaju. Trebat će određeno vrijeme da se izravnaju sa svojim sadašnjim postojanjem. Slobodno koristite vašu opremu. Mi smo se samo potrudili da vas sigurno dovedemo ovamo.

Gore od gorega. Ako su nas izbacili usred skoka i poremetili uranjanje u stvorenu crvotočinu, mogli su teoretski biti bilo gdje i bilo kada s vrlo malom mogućnosti da se ikada vrate kući. Oriannina koljena su zaklecali. Uvrstit će ih na listu brodova nestalih u skoku u nepoznato. Poznate crvotočine, održavane i periodično generirane za promet između naseljenih planeta su bile lagana stvar za svakog pilota. Iskustvo i vještina su se očitovali u tome koliko drugih brodova unutar polja svog broda pilot i navigator mogu povući kroz skok. Mesta na koja se prvi put odlazilo, kroz kratkotrajne prolaze

koje su sami stvarali, predstavljala su izazov. Osam posto istraživačkih brodova se nije nikad vratilo sa svojih putovanja, iz tko zna kojih razloga.

Pogledala je Paula i glavom pokazala prema šatlu. Okrenuo se spremjan da pode, kad ga zaustavi glas plavuše koja mu se bila obratila.

- Kasnije!

- Insistiramo! - reče muškarac koji je s njom razgovarao.

- U redu - Orianna se lagano nakloni - Idemo! Ne želimo uzrujati naše domaćine.

Iz sebe je začula jedan tih i vuf koji je prošaputala Sasha i gotovo se nasmijala. Krenuli su uz bok svojih domaćina, svatko sa svojim parom, nekoliko koraka jedni ispred drugih, kroz šetnicu ispod drvoreda prema velikoj građevini na rubu parka.

- Znate, naš posao nije uspostavljanje prvog kontakta. Mi samo istražujemo. Ako nađemo naseljen planet, javimo stožeru i oni šalju tim iskusnih pregovarača, političara.

- Političara?

- Sad ćete mi reći kako ne znate što su to političari.

- Ne - smijeh je bio iskren, njezin sugovornik se po svemu sudeći dobro zabavljao – Odnosno, da, znamo što su to političari. I kod nas se ljudi natječu za javne funkcije, ali ovdje obavljaju uglavnom administrativne poslove. One važne odluke donosi vijeće u koje se ulazi nakon godina dokazivanja i zasluga.

Sjajno barata jednim od naših jezika,

pomisli Orianna, bolje nego što ga ja govorim. Koje god mnemotehnike koriste, vrijedi ih proučiti. Glavnu riječ ovdje, dakle, vode starci koji su se za svoj položaj sigurno dugo i žestoko borili. To uglavnom podrazumijeva konzervativizam i malu spremnost na ustupke. Protokoli prvog kontakta koje je učila na akademiji sad su joj prolazili kroz glavu. Na žalost, situacije u kojima se kapetan broda susreće s nadmoćnom tehnologijom, sam, bez ikakve podrške i komunikacije nisu bile često razmatrane.

Prošli su kroz građevinu prema kojoj su krenuli i našli se na prostranoj terasi s koje su polukružno vodile stepenice s obje bočne strane prema predivnom parku, strukture koja ju je s visine podsjetila na pješčane mandale, jednako tako predivna i krhka, u kojem ih je očekivalo okupljeno mnoštvo. Kad su se pojavili, pljesak, lagan kao ljetna kiša proširio se paviljonima. Orianna mahne okupljenima, zbunjena dočekom.

Nije bilo povika, radoznalog naguravanja, niti su njihovi domaćini izgledali pretjerano zainteresirano. Kretali su se u malenim skupinama, između malenih stolova na kojima se nalazila hrana i piće. Nakon početnog pozdrava, nitko više nije pokazivao vidno zanimanje za njih. Barem je ovdje bilo boja i raznolikosti, pomisli, jednaka bijela odjeća u kojoj ih je petorka dočekala djelovala joj je sablasno. Ovo joj je samo potvrdilo visoku tehnološku

razvijenost ovog mjesta. Vjerojatno ih većina stanovništva, zajedno s ovima ovdje, proučava i gleda putem svojih mreža. I Orianna je, kao i sva njezina posada, imala ugrađene mrežne implantate, ali nije uspijevala uspostaviti nikakvu vezu niti je detektirala bilo kakav signal. Mali mjeđur nelagode kojeg je potiskivala u svojoj unutrašnjosti sada se stane širiti, potiskujući radoznalost i ushićenje zbog otkrića ovog planeta. Brinulo je i to što je na sva njezina ostala pitanja, koja su joj bila važna, tijekom šetnje do ovog mjesta, njezin sugovornik odgovarao neodređeno ili ih je sa smijehom izbjegavao. Krene s ostalima niz stube, oprezno poput mačke na stranom teritoriju. Ima tisuću pitanja na koja želi odgovore i gomilu stvari koje mora obaviti kad ju je sudska već dovela na ovo mjesto, ali u njezinoj glavi se nalazila samo jedna želja. Da sa svojim brodom i cijelom posadom, živom i zdravom, ode što dalje od ovog mjesta.

* * *

Pet dana nakon što su sletjeli na površinu, stvari su se za Oriannu još uvek vrtjele u krug. Posada u brodu još je uvek bila u transu, Hal ih je morao priključiti na prijenosne medpakove, nesiguran u brodske sustave koji još uvek nisu svi funkcionalni. Frustrirano je promatrala kako se ostatak njezine posade prepušta hedonističkom načinu života koji je ovdje vladao. Paul je

na jutrošnji sastanak u šatlu došao vidno mamuran, dok je Ishi zakasnio gotovo pola sata. Njihovi domaćini su im osigurali vrhunski smještaj i činili sve da im ugode, barem tjelesno, ali Orianna je, unatoč njihovom negodovanju, izabrala stanovati u šatlu i zahtjevala je da se posada postroji svako jutro. Pogonski sustavi šatla otkazali su nakon što su sletjeli, a nitko ovdje za to nije preuzeo odgovornost. Naprotiv, uvjeravali su je da je do kvarova došlo zbog njihove vlastite loše opreme. Za danas su joj barem obećali sastanak s nekim od članova vijeća. Željela je odgovore i bila je odlučna danas ih i dobiti.

- Jesi li bio sinoć u onom restoranu na otvorenom, pored plavog parka - Sasha je u pozadini tiho pričala s Ishijem - moraš kušati njihova rebarca na roštilju, neopisivo je, nikad u životu nisam jela nešto tako dobro i ...

- Dosta vas dvoje, čavrljajte nakon sastanka! Hal! - pozove brodsku UI, zahvalna barem na tome da još uvek ima vezu sa svojim brodom.

- Hal! - pozove još jednom, ovaj put ošttriјe.

- Kapetane - popraćeno jednim mrzvoljnim uzdahom. Njegovo ustrajno protivljenje imenu koje mu je dala stalno ju je zabavljalo. Shvaćala ga je, ipak je bio star koliko i brod i uskoro će u mirovinu i on, negdje u glavne memorije flote gdje će njegovo iskustvo biti korišteno pri dizajniranju novih UI-a.

- Novosti? Što je s porukom, jučer si mislio da ćeš uspjeti.

- Jučer sam bio gotovo siguran da će uspjeti osposobiti jedan od detektora gravitacijskih valova, ali ništa od toga: čim se nečemu približim, to postane neupotrebljivo. Osjećam se kao pokušni kunić u nekom Heisenbergovom eksperimentu. Ali, ipak imam i jednu dobru vijest. Uspio sam iz glavne memorije izvući podatke o mogućim naseljenicima dok sam radio na detektoru, prije nego se i ta veza blokirala. Šaljem vam podatke.

Čekala je nestrpljivo dok je veza s brodom plesala, gubeći se, i ponovno jačala. Ovaj planet nagrizao je njezino samopouzdanje dan za danom. Sinoć je u jednom od lokala, u koji ju je njezin pratilac odveo, uočila Sama okruženog s nekoliko ljepotica u jednom od zatamnjezinih separa. Nije ju niti primijetio. Večeras su svi bili pozvani na nekakav značajan koncert. Od same pomisli na nove izlaska i nova druženja postajalo joj je mučno.

Sam pristupi konzoli i zapleše prstima po njoj, vadeći dobivene podatke.

- Hajde, što je poslao? - upita ga mrzovoljno.

- Izabrao je tri moguća generacijska broda. Prvi je bio brod zapadnoafričke urbane populacije. Većinom dobrostojeći građani koji su sebi mogli priuštiti to putovanje. Oko 20 000 ljudi. Drugi je bio miješani euro-južnoamerički. Oko 70 000 putnika. Oba standardni brodovi s kraja 21.

stoljeća. I treći su bili Medikreacionisti. Oko 5000 ljudi raznih rasa. Prijavljeno odredište bilo im je dovoljno blizu ovog kvadranta da bi ih se možda moglo uzeti u obzir. Brod koji je u usporedbi s ovima prije bio kao šalupa naspram krstarice. Primitivan, ali učinkovit ukoliko se ne izloži ekstremnim uvjetima. U svakom slučaju, oni su smatrali da, oslobođeni utjecaja svijesti ostatka čovječanstva, ne trebaju brinuti o nikakvim opasnostima, jer zajedničkom meditacijom kreiraju vlastitu stvarnost. I da ih tamo kamo su se uputili, u neistraženom i nepoznatom području, očekuje baš onakav planet kakav njima treba. I gdje će život biti točno onakav kakvog želege.

Orianna spusti glavu, razmišljajući dok su ostali sad napeto čekali, tiho mrmljajući međusobno.

- Ne sjećam se takvog broda. Pregledala sam podatke o kvadrantu prije skoka, to predivno objašnjenje je možda samo ubačeno u našu memoriju. Uostalom, samo po sebi, objašnjenje je glupo. To bi značilo da su u stanju samo željom utjecati na kvantne fluktuacije na velikim dimenzijama, da su u stanju stvoriti plohu stalnog vremena.

- Ma daj, znam da je to glupo, naseljenicima se jednostavno posrećilo kad su naišli na ovaj planet. I možda imaju nekaku moderniju tehnologiju za blokadu, ali možda se i nama prilikom skoka desilo nešto što još ne možemo objasniti i što je uzrok našim nevoljama. - Sam se sad

odmaknuo od konzole i okrenuo prema njoj.

- Uostalom, ovi nisu niti išli u ovaj kvadrant, Hal ih je izvukao kao zanimljive iz tko zna koliko stotina potencijalnih. Za vrijeme naseljavanja i sloma Zemlju je napustilo preko 50 000 generacijskih brodova. Nismo pronašli niti četvrtinu, a čak niti ti ih ne znaš baš sve.

- Baš, s tim sigurno nećeš objasniti nestanak naših mikroodijela - reče Orianna - Dobro, priznajem, bilo je zbilja raznih skupina i sekti koje su se uputile u nepoznato, ali ja ovima još neću priznati pripadnost našoj rasi, još ne.

- Meni sasvim sigurno djeluju kao ljudi - nasmije se Paul.

Orianna zadrži ljutit pogled na njegovim crvenim očima sve dok mu smješak nije izblijedio s lica.

- Slobodni ste. Vidimo se večeras na koncertu. Ja napokon imam sastanak s nekim od ovdje odgovornih.

Sam zastane na vratima, propuštajući ostale.

- Želiš li da idem s tobom?

- Ne, hvala - odgovori mu oštrije nego što je namjeravala - Sigurna sam da te čekaju neodgodive obaveze.

Okrenula mu je leđa i čekala dok nije začula njegov tihi korak kako se udaljava, a onda frustrirano opali šakom po oplati broda.

* * *

Šuštanje slapa koji se spuštao u oblaku kristalnih kapi i kovitlajuće pjene prigušivalo je zvuke okolne prirode. Šapat čipkastog pokrova lišća i cvrkut ptica sa stabla davao je svemu oko njih notu odvojenosti, zaštićenosti unutar široke prirode koja se pružala oko njih. Maleni zeleni proplanak pored bistrog jezera u koje se spuštao slap bio je kao stvoren za model nekom slikaru impresionistu. Ponekad bi Orianna zamišljala ovakvo slično mjesto u svojoj mašti kao bijeg iz stvarnosti, mjesto u kojem bi se sabrala i našla snage da još čvršće krene dalje. Ovdje joj je i to bilo uskraćeno, jer je sve oko nje na ovom planetu bilo ljepše nego što je mogla sebi predočiti. A danas bi joj trenutak da se sabere bio potrebniji nego ikad.

Jučerašnji dan joj je donio razočarenje u svakom pogledu. Sastanak s jednim od članova vijeća jedva da je to i bio. Samo kratki susret u jednom od kupališta dok je starac prolazio prema saunama. Nekoliko umirujućih riječi u prolazu, njegova pratnja brzo ju je odvojila od njega i izgurala izvan građevine. Pobjesnjela je i oborila dvojicu, jedan je ostao ležati slomljenog nosa, ali nije pokolebala njihovu smirenost, niti je uspjela izazvati sukob. Ostavili su je ispred zatvorenih vrata, ljutitu i frustriranu.

Koncert na koji su bili pozvani bio je za nju samo još jedno traumatično iskustvo. Veliki amfiteatar na otvorenom bio je potpuno ispunjen. Morala je nevoljko priznati da je glazba zbora i koncerta zbilja

nešto posebno. Sve dok se glazba nije prelila izvan granica pozornice, među gledatelje koji su prihvatili pjesmu zbora. Harmonije su vijugale oko nje, pjesma se uskladila u njezinoj glavi, ispunila je cijelu i umalo je i ona sama počela pjevati. Više ju je od činjenice da je cijela njezina posada prihvatile melodiju i pjevala, u tom trenutku šokiralo savršenstvo izvedbe. Nije bilo nikakve razlike između onih na pozornici, koje je smatrala profesionalcima, i publike. Niti jednog krivog tona. Spopala ju je mučnina i probila se kroz gomilu koja je nije primjećivala i potrčala. Zatvorila se u šatl i provela još jednu gotovo besanu noć.

Maras, njezin pratilac, pričao je nešto što nije niti čula. Nije se mogla koncentrirati na njega, pristala je poći na piknik zato što više nije znala što da radi, niti kako da kreće dalje. Nadala se sabrati misli, molila se za nove ideje, odvojena u svojoj usamljenosti.

Maras se pričajući nagnuo prema njoj i lagano pritisnuo svoje usne na njezine. Bila je toliko daleko otplutala u mislima da se na trenutak prepustila. Spojena s poljupcem iz nekih svojih snova. Odmaknula se nakon dvije sekunde i otvorila oči. Njegov profil je bio neznatno promijenjen. I imao je sijede dlake na sljepoočnicama koje tren prije nisu bile tamo. Trajalo je samo treptaj, ali previše je dobro poznavala te detalje da ih ne bi zamijetila. Sam, na trenutak je Maras izgledao gotovo kao Sam, Sam iz njezinog poljupca mašte. To je bila još jedna od onih sitnih neobičnosti na periferiji zbivanja koje

je nekoliko puta uočila. Odgurne ga kad se ponovno nagnuo prema njoj i zamišljeno pogleda oko sebe.

- Možemo li se nekako popeti gore na vrh slapa, pored rijeke? - pokaže mu rukom gore u visinu.

- Da, naravno - podigao se na noge i ispružio joj ruku - siguran sam da postoji staza do tamo.

- Nisam iznenadjena - reče Orianna dok je za njim kretala između stabala uz padinu.

Popeli su se nakon desetak minuta na vrh. Zbilja je postojala staza, natkrivena stablima i obrubljena stijenama i uz to ne odviše teška i strma. Orianna stane uz rub na stijene, promatrajući vodu koja se gubila dolje u dubini. Pozove ga rukom smiješeći se, u mislima još uvijek zamišljajući onaj svoj poljubac iz snova. Stao je pored nje i sam se široko osmijehujući. Uhvatila ga je brzo za jednu ruku, svinula mu ruku prema natrag, na leđa, okrenuvši ga i drugom ga odgurala prema provaliji, istodobno ga zadržavajući da ne odleti preko ruba. Kriknuo je viseći tako i pokušao se oslobođiti, ali držala ga je čvrsto u stisku. Iako velik i snažan, nije bio obučen za borbu, to je jasno vidjela.

- Znaš li letjeti? - upita ga glasno da nadjača buku rijeke.

Odgovorio je još jednim krikom.

- Želim odgovore - gurne ga još malo, tako da su mu noge jedva imale oslonac na kliskoj stijeni - i želim ih odmah. Sad ćeš mi

objasniti kako da dođem do članova vašeg vijeća, a da me netko zaustavi. Ne budem li zadovoljna, letiš - a mislim da si u stanju osjetiti koliko sam ozbiljna.

Ostavila ga je onesviještenog u šumi, čvrsto zavezaniog njegovom vlastitom odjećom i njezinim pojasom i začepljenih usta. Iako je bila sigurna da je spašava samo njegova nesvjesnost, kojoj je prethodio njegov strah kojeg je doslovno mogla namirisati i koji ga je potpuno obuzeo. Otkine čvrstu kratku granu s jednog stabla u prolazu i nastavi hodati, oblikujući je kopčom svog pojasa u oštiri kolac. U mislima je brala cvijeće koje je raslo pored staze i slagala ga u vijenac. Sad je znala na što su je podsjećala lica ljudi koje je susretala svih ovih dana. Ponekad bi, gledajući cijelu večer filmove, potpuno zanemarila radnju i glavne glumce. Zvala je to noć statista. Gledala bi pozorno lica koja se pojavljuju samo na trenutak. Trenutak u kojem nastoje izraziti što više mogu. Unijeti cijeli život u taj jedan pogled u kameru. Kao utopljenik u oluji koji izranja samo na tren i u tom trenu nastoji udahnuti što više zraka. Dovoljno da prezivi. Dovoljno da ga netko primijeti. I ispuni sudbinu koja mu je sigurno namijenjena, da postane zvijezda. Utopljenički izraz statista osuđenog na sitnu minornu ulogu. Ulogu koja je nekad bila san, a sad je samo izvor frustracija i neispunjениh želja. Gotovo sva lica koja je ovdje viđala imala su taj izraz.

Došla je hodajući brzo i skrivajući se

u sjenama, preskačući nekoliko dvorišnih zidova, sa stražnje strane velike zgrade koju joj je Maras opisao. Sitna drvena vrata na kraju uskog dvorišta, natkrivenog gustim puzavicama, zbilja su bila otključana. Uvukla se tiho unutra i malenim kružnim stubištem krenula gore, na treći kat. Hodala je, pletući mrežu snova oko svojih misli. Uđe u prostranu dvoranu sporednim ulazom, sjenovitu i tamnu zbog zastora navučenih na prozore. Tamo, na jednom kraju je na jastucima sjedio starac s kojim se jučer susrela, zatvorenih očiju u pozici koja je odavala meditaciju. Otvorio je oči i pogledao je u trenutku kad je krenula prema njemu, ali Orianna je bila brža. Prešla je razdaljinu koja ih dijelila u tri brza skoka, uhvatila ga za prsa, podigla uza zid i zabila mu kolac pod vrat.

- Iznenadjen sam, kapetane - progovorio je bez straha u glasu - Učite mnogo brže nego što bih ikad vjerovao da možete.

- Da - odvrati mu Orianna držeći kolac čvrsto ispod njegove brade - a mogu vam kasnije objasniti kako, ali prvo želim znati zašto nas držite ovdje?

- Zar vam to nije očito? Istraživači ste, umova otvorenih prema nepoznatom, dovoljno vas je malo da ne zatalasate polja stvarnosti, a ipak dodate jednu različitu nijansu, dodir novog, tračak nepoznatog mirisa bez da bude iritantan.

- A to je i razlog zašto ne dozvoljavate da se moji piloti i navigatori

probude.

- Njihovi umovi su trenirani za nešto nalik ovome što mi radimo, prevelika su opasnost, žao mi je.

- Da, ali nisu samo oni - pritisne mu vršak još malo jače sve dok između mlohave kože ne ugleda kapljicu krvi - I ja sam prošla sličnu obuku, iako nemam njihove talente.

- Da - uzdahne starac - trebali smo pretpostaviti, to objašnjava vaše ponašanje.

- Što je s brodskom umjetnom inteligencijom, kako ograničavate nju i naše sustave?

- Lako. Nijedna umjetna inteligencija nema mogućnost ljudskog mozga da unutar superpozicije odredi željeni pravac. To se izvodi voljom i željom, oni koji znaju sami stvaraju svoju budućnost. UI bira između ponuđenih varijabli i nije u stanju odabrati ono čega tamo još nema. Zato to i nije istinska inteligencija, jer nema složenost i više značnost ljudskog ponašanja i nikad neće biti ravna čovjeku.

- Pokušajmo postići nekakav dogovor - pusti ga da sklizne niz zid i osloni se nogama još uvijek ga čvrsto držeći - Želim svoj brod u operativnom stanju i želim svoju posadu budnu. Naši životi za vaš.

- Brod je opet tvoj, dobro - unese pogled svojih starih očiju u njezine i položi svoj desni dlan na njezina prsa - Ali svatko može birati sam svoj put. Ostani ovdje s nama, dijete. Ono što tražiš nije tamo vani u tami, među zvijezdama. Vječnost je u tebi.

Tu unutra, u svijetu uma i srca. Ja se još uvijek sjećam Pariza, grada iz kojeg sam krenuo na put koji me je doveo ovamo.

- Glupost - Orianna makne njegov dlan sa svog tijela - Prošla su stoljeća, ne bi bili živi niti da ste bili u hibernaciji cijelo vrijeme.

- Nije glupost - nasmiješi joj se - i nikad nisam bio u hibernaciji. Sjećam se kako sam stoljećima prije hodao niz Rue Desaix, osjećao mirise malih restorana svojeg djetinjstva, dodirivao pastelne fasade. Bilo je to u doba kad su taj dio grada već odavno preuzeli doseljenici i pretvorili ga u smrđljivi geto. Ali moja mašta je bila opipljiva, gotovo stvarna, širila se oko mene. U onom globalnom svijetu tada, koji je izjeden sukobima jurio u svoju propast, našao sam ljude slične meni, sa sposobnostima nalik mojima. Došli smo ovamo i stvorili ovo.

- Ovu opsjenu.

- Ne, ovo je stvarno. Ne opsjenu, raj. Stvarnost ionako nije nikada onakva kakvu je vidimo, u najboljem slučaju je uglavnom prazna, naseljena valovima nestvarnosti. Uvjerenje, um i volja, a ne barionska tvar, tkivo su svemira.

- Bilo kako bilo - Orianna uključi svoj komunikator - Sam, čuješ li me?

- Hej, kako? - odgovori joj njegov glas.

- Čekaj - pusti kolac iz ruke i uhvati starca za lice pa mu žestoko tresne glavom o zid. Njegovo tijelo klizne na pod. Opipa mu

puls i zadovoljno kimne. - Sam, odmah javi ostalima, želim vas vidjeti u šatlu što prije moguće. Trkom, to je zapovijed!

I sama krene što je brže mogla istim putem nazad. Ako je u pravu, brzina je sad od presudne važnosti.

Došla je do šatla desetak minuta prije ostalih, provjerila sve sisteme i pripremila ga za let. Grizla je nokte u očaju, gledajući na sat, čekajući ostale.

Došli su svi, srećom, gotovo istovremeno. Pustila ih je unutra, stojeći pored vrata a onda ih zatvorila i stala ispred njih. Ovo je, bila je u to sigurna, prijelomni trenutak.

- Sjednite na svoja mjesta - zapovijedi im odrješito - napuštamo ovaj planet!

- Što? - Paul bijesno vikne - ne možemo tek tako otići!

I Ishi i Sasha izgledali su isto kao i Paul, kao zečevi u klopcu. Sam je zadržao smiren izraz lica, suženih očiju proučavajući situaciju.

- Možemo i hoćemo. Zovite me William Bligh, ali mi odlazimo smjesta!

- Ne! - vikne Paul i krene prema njoj - Ja ostajem! Miči mi se s puta!

Orianna iskorači u borbeni stav, spremna da ga dočeka ali za to nije bilo potrebe. Sam ga uhvati za rame, okrene i jednim direktom u bradu pošalje onesviještenog na pod. Ratoborna iskra koju je tren prije vidjela u Ishijevim očima ugasne i on obori poslušno glavu. Sasha je stajala nepomična, otvorenih usta u

pozadini.

- Čuli ste kapetana - vikne Sam - na svoja mjesta!

Sam posljednji sjedne nakon što je vezao onesviještenog Paula u sjedalo, i preuzme komande. Šatl se meko odvoji od tla i krene naglo ubrzavajući prema gore.

- Nisi valjda sumnjala u mene? - upita je, pogleda usmjerenog na glavni monitor.

- Izgledao si sasvim sretan tamo dolje.

- Zar si mislila da me mogu kupiti ženama, vinom i pjesmom? Vjeruj mi, toga mi nije nedostajalo ni doma. Jednostavno je bilo lakše promatrati stvari i čekati pravi trenutak plutajući nizvodno. - Šatl je prešao Karmanovu crtu, usmjeren prema brodu koji je sijao gore u tami, okružen svjetlucanjem sićušnih zvijezda - Ja želim isto što i ti - pokaže joj glavom na prizor zvijezda s glavnog ekrana.

Orianna s olakšanjem zadrži pogled na velikom brodu kojem su se brzo približavali i malenom dijelu za posadu prema kojem su manevrirali.

- Izvolite kapetane - reče Sam, usporavajući za spajanje - vaš *Collier* s tri jarbola čeka na vas.

- Hej! Gledao si film, koju verziju?

- Ma daj, molim te. - kratki trzaj se pronese šatrom kad su spojili uz pisak izjednačavanja tlakova

- Ti si jedina koju znam da gleda 2D filmove iz predsvemirske ere. Čitao sam knjigu.

- Tko mi govori o anakronizmu! -

Orianna prva skoči kroz vrata, čim su se otvorila, praćena Samom koji je nosio Paula. Sasha i Ishi su ih šutljivo slijedili.

- Hal! Uvuci šatl i podigni sve štitove. Aktiviraj oružje i pucaj na sve što s planete krene za nama! Odmakni nas što brže subpogonom i pokreni crvotočne strojeve!

- Da, kapetane - odgovori smirenio UI.

- Što je s ostalom posadom, Hal?

- Budni su od maloprije, zdravi i manje-više prisebni.

- Ovaj, Hal? - upita Orianna, trčeći kroz hodnik prema mostu - Ne smeta ti što te zovem Hal?

- Zašto bi me smetalo što me zovete mojim imenom?

Promrmljala je psovku, ne usporavajući. Iza sebe je čula Sama koji je bio zastao, položio Paula na nosiljku i usmjerio ga prema ambulanti.

- Kapetane! - bila je UI - jedna od kapsula za spašavanje se upravo odvojila od broda.

Uletjela je bijesno kroz vrata na most gdje su je dočekali bunovni i radoznali pogledi ostatka posade. Sam je bio odmah iza nje, sa Sashom koja ga je slijedila bezvoljno, oborene glave.

- Ishi, proklet bio! - vikne, gledajući jedan od ekrana na kojem se vidjela malena kapsula kako se udaljava od broda prema planeti.

- Mogu ga stići - reče Sam okrećući se natrag.

- Ne, čekaj - uhvati ga čvrsto za

podlakticu, gledajući sliku na ekranu. Plavi planet iznad kojeg su se nalazili zatitroa je, postao magličast i počeo mijenjati boju u tamnosivu i smeđu. Kapsula je sad jurila prema njemu mnogo brže nego li je to inače bila u stanju. Maglica postane prozirna i planet stane sve više blijetjeti, dok mu se albedo naočigled smanjivao, a slojevi se ljušteli u nepostojanje. Planet je nalikovao na napola prozirnu olupinu kroz koju struji vjetar. Orianna je uzviknula, zaprepaštena, zajedno s ostalima kad je nestao ne ostavljujući nikakvog traga, zajedno s kapsulom koja je bila ušla u atmosferu.

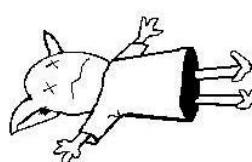
- Što se to ovdje događalo? - upita jedan od pilota.

- Objasnit ćemo vam kasnije - odgovori Orianna, bacivši se u svoju sjedalicu - Sad nas samo maknite odavde na polaznu točku, što prije!

- Osjećam se kao pregažen - zijevne Ferris, jedan od navigatora - I gladan sam kao pas. Ima li što za jelo? Je li moguće, mirišu mi rebarca, ovamo porciju.

Orianna uroni lice u dlanove, vrteći glavom lijevo-desno, dok je Sam u sjedalu pored nje prasnuo u smijeh.

- Ohhh, tako mi... - baci još jednom pogled na prazni dio svemira na ekranu - samo šutite i vodite nas što dalje od ovog mjesta. Daleko, daleko.

Poznata vampiruša hrvatskog žanra, Ivana nam donosi prilično jezovitu storiju.

Ivana D. Horvatinčić

OPSESIJA

"Ponovi mi, molim te, što točno radimo ovdje", progundjala je Lana nakon što je po tko zna koji put zapela jaknom za granu nekog bodljikavog grma. Ovaj bliski susret s grmom ostavio je par dugačkih i tankih razderotina na njezinoj sivoj jakni. Danijel, koji je hodao ispred nje, zureći u nezgrapno nacrtanu kartu koju je držao, slegne ramenima jedva je pogledavši.

"Lijepo sam ti rekao da obučeš neku staru odjeću koju ti neće biti žao poderati ili uprljati."

"Ne, rekao si samo da obučem neku staru odjeću", ispravila ga je. "Ove traperice i jakna su stare."

"Onda zašto gundaš?"

"Zato što ovako lijepi proljetni vikend umjesto kod tete u Zadru provodim s tobom usred Istre. Zato što hodamo ovim šumarcima već dva sata, a ta tvoja karta nas nikamo nije dovela. I zato što opet slijedim neku tvoju opsesiju."

"Daj, Lana, priznaj da si bar malo zaintrigirana."

"Čime? Nisam došla studirati slavistiku zato da bih poludjela za slavenskom mitologijom, za razliku od tebe."

"Da si se malo više udubila u nju...", prigovori Danijel prekoračivši preko srušenog debla. "Vidjela bi da je stvarno fascinantna. A poveznice između slavenske i drugih mitologija su nevjerojatne."

Lana, uzdahnuvši, prebaci torbu s kamerom na drugo rame. Iako kamera nije bila teška, nosila ju je na istom ramenu već dva sata i počela joj je smetati.

"Svejedno, Dado... Što točno očekuješ da ćeš naći tamo? To je, koliko sam shvatila, tek gomila kamenja."

"To nije gomila kamenja, već istarski *Stonehenge*, monolitska građevina stara između tri i četiri tisuće godina", namrštio se. "Spomenuo sam poveznice slavenske i drugih kultura - tolos na Malom Svetom Andelu je jedna od njih."

"I ti želiš da ja snimim - što? Tebe kako skakućeš i pjevaš uz gomilu kamenja... Pardon, istarski *Stonehenge*?"

Prijekorno ju je pogledao. Izraz na njezinom licu savršeno je odgovarao sarkazmu u njezinom glasu. Preduhitrila ga je prije no što je išta stigao reći: "Oprosti, Dado. Ali znaš da ja ne vjerujem u te paranormalne... stvari u koje me već dvije godine pokušavaš uvjeriti. Vjerujem samo u ono što vidim - a kad sam pijana, niti u to."

Široko se nasmiješio, potapšavši ju po leđima: "Zato te i vodim sa sobom, i to trijeznu", reče namignuvši. "Ako bude sreće, i ako sam u pravu, možda danas promijeniš mišljenje."

"Što?", sad je bila doista zaintrigirana. Naposljetku, nije joj objasnio o čemu se točno radi, već ju je samo nazvao prije dva dana i rekao da će joj pokazati nešto jako zanimljivo, te da ponese kameru. Po običaju, nedostatak informacija nije je zadržao da ne potrči za njim poput vjernog psa. Možda je i bio čudak opsjednut mitologijom, ali bio joj je drag.

Otkako su krenuli za Istru, bio je jako tajanstven i jedino što je uspjela izvući iz njega bilo je to da idu posjetiti mjesto koje je on nazvao "istarski *Stonehenge*", a koje se njoj iz fotografija koje joj je pokazao zaista činilo kao najobičnija hrpa kamenja.

Sad je odlučila saznati više.

"No, Dado?", ponukala ga je kad nije odmah odgovorio, već se samo nastavio smješkati, hodajući sad pored nje.

"Što misliš, zašto se tako malo zna o slavenskim bogovima i mitologiji, dok je,

recimo, grčka tako detaljna i popularna?", upita napokon, pogledavši je.

"Ne znam", slegnula je ramenima. "Pretpostavljam da to ima veze s time što su Slaveni bili narod koji je velikom seobom došao u današnje krajeve, gdje su se susreli s drugim narodima, miješali se s njima, preuzimali njihova vjerovanja i način života. Svako slavensko pleme imalo je drugačiju mitologiju od drugog, a nisu ih zapisali." Grlo joj je bilo suho od penjanja ne više blagom uzbardicom, pa je popila par gutljaja vode iz svoje boce prije no što je nastavila: "Grci su pak najveći dio svoje povijesti boravili na istom području, gradili hramove, ostavljali tragove svojih vjerovanja i zapisivali ih. Mislim, hej, imali su Homera, za razliku od Slavena."

"Sve to što si rekla je istina", kimne Danijel. "Ali vidiš, ja vjerujem da tu ima još nešto. Mitologije su iznimno slične. Njihove koncepcije božanstava poklapaju se u mnogo bitnih stvari, čak i sitnih detalja. U većini mitologija spominje se neki oblik štovanja prirode, a praktički u svima se pojavljuje kult svetog drveta."

"To samo potvrđuje ovo što sam rekla o miješanju kultura."

"Time bi objasnila i sličnosti među bogovima različitih mitologija?"

"Da."

"A što ako su to sve zapravo isti bogovi, samo sa različitim imenima i nešto drugačijim manifestacijama?"

"Nisam li to maloprije rekla?"

"Ne. Ti govorиш da su sličnosti posljedica miješanja kultura. Ja kažem da su ti bogovi zaista postojali. Čak štoviše, da još uvijek postoje!"

Lana zastane, zaprepašteno zureći u svog prijatelja.

"Danijel, ne misliš to valjda ozbiljno?!", upita. "Što želiš reći, da Ares, i Afrodita, i Perun, i Odin, i Oziris, i... Da svi zaista postoje?! To je luda ideja!"

"Zašto?", netremice ju je gledao. "Zato što ti u to ne vjeruješ?"

"Ne, nego zato što NITKO ne vjeruje! Čak i Grci svoje 'bogove' danas koriste tek u svrhu turističke promidžbe i nitko više ne vjeruje u te... Zastarjele gluposti!"

"Danas mnogi ljudi vjeruju u Boga i anđele, zar ne? Jednako tako, nekoć su vjerovali u bogove koje si nabrojala, a i mnoge druge."

"To ne znači da su zaista postojali."

"A što ako znači?", Danijelovo cijelo lice se zažarilo: "Što ako božanstva egzistiraju samo dok ljudi u njih vjeruju, a kasnije mijenjaju oblik, kao što se energija mijenja iz oblika u oblik, ali nikad ne nestaje? Što ako su sva ta nekadašnja božanstva danas u obliku anđela i demona, zato jer je ljudima u današnje vrijeme lakše vjerovati u anđele nego..."

"Bože, Danijele!", Lana ga prekine: "Znaš da ne vjerujem u takve stvari. Ni ti ne bi trebao."

"Znam da ne vjeruješ u Boga, ali jako mnogo ljudi, zapravo velika većina, vjeruju u neki oblik božanskog absoluta."

"Ja jedino vjerujem u zakone prirode."

"I stari Slaveni, i Kelti su štovali prirodu", Danijel nije odustajao. Lana uzdahne, spremna odustati od rasprave.

"Dobro, Dado, kako god ti kažeš. Ali odbijam reći da vjerujem u nešto u što ne vjerujem."

"Skeptik do srži", nasmijao se.

"Nisam skeptična", odmahne ona glavom. "Samo sam realna."

Danijel pokaže rukom prema stijenama kojima su se sve više približavali.

"Skoro smo stigli", reče uzbudjeno. "To je Mali Sveti Anđeo."

Kad su izbili na uzdignutu čistinu na sredini koje su stršile stijene koje, Lana opet pomisli, nisu sličile ničemu osim gomili kamenja, Danijel je s takvim oduševljenjem potrčao prema njima da se Lana nije mogla ne osmjehnuti. Njegov entuzijazam, pa makar i prema takvim stvarima, bio je predivan. Rijetko tko je imao sposobnost takvog oduševljavanja stvarima kao on.

"Vidiš li da stijene tvore krug? Šteta što blokovi nisu ni izdaleka očuvani kao oni u *Stonehengeu...*", promrmljao je pažljivo ispitujući stijene.

"Ako je to istarski *Stonehenge*, znači li to da su ga izgradili Kelti?"

"Prepostavljam da je tako. Naposljetku, Kelti su, kao i mnogi drugi narodi, boravili u Istri. No, vjerujem da su Slaveni koristili ovaj tolos u svojim ritualima, pa ovo mjesto zaista možemo smatrati susretom kultura."

"Da uključim kameru?"

"Može", odsutno je kimnuo. Lana spusti torbu na tlo i izvadi kameru. Dok ju je uključivala i namještala postavke, Danijel je iz svog ruksaka vadio različite kutijice i boćice, a zatim počne skupljati suhe grančice. Začuđeno ga je pogledala kroz objektiv kamere.

"Dado, što radiš?"

"Lana, što god da se dogodi, koliko god ti čudno izgledalo, samo nastavi snimati", odvrati on sjedajući sa svim tim stvarima na sredinu prostora koji je nazvao krug među stijenama.

"Dobro, ali..."

"Objašnjenje slijedi, bez brige", slagao je grančice na hrpu ispred sebe. Lana uzdahne i malo bolje namjesti kameru u ruci.

Kad je zapalio malu vatru, Danijel pogleda u kameru.

"Nalazim se na tolosu na vrhu Malog Svetog Anđela u Istri, gdje su, osim opservacije astronomskih pojava, svoje vjerske rituale provodili prvo Kelti, za koje smatram da su i izgradili ovo mjesto, a zatim Slaveni", reče. "Već godinama proučavam slavensku mitologiju i sva su me moja istraživanja dovela do zaključka da su, koliko god to ludo zvučalo, slavenski bogovi, kao i bogovi drugih mitologija, zaista postojali. Također, vjerujem da postoje i danas, u vidu anđela i demona u kršćanskoj mitologiji."

Duboko je udahnuo, kao da skuplja snagu za ono što će sljedeće reći.

"Vjerujem da bogovi postaju ono u što ljudi vjeruju, a ne obratno, te da su izgubili oblik staroslavenskih božanstava zato što su

ljudi prestali vjerovati u njih. Ja, međutim, vjerujem da se oni mogu vratiti u ta obličja i to je razlog zbog kojeg sam danas tu. Pokušat ću probuditi stare bogove."

"Danijel!", Lana je zapanjeno zurila u njega. "Ti se šališ!"

"Moja upornost u traženju informacija o slavenskim bogovima i ritualima odvela me do ljudi koji su s tim stvarima upoznati vjerojatno bolje od ikoga na svijetu", Danijel je nastavio gotovo tvrdoglavo, ignorirajući Laninu upadicu. "Zahvaljujući njima, došao sam do saznanja o ritualu koji će mi omogućiti..."

"Danijel, ne možeš..."

"Lana, šuti i snimaj kako smo se dogovorili!", viknuo je na nju i ona zaprepašteno ušuti. Njezin prijatelj je izgledao gotovo izbezumljeno i po prvi put se zapitala jesu li bili u pravu njihovi kolege s godine koji su ga smatrali uvrnutim, čak ludim.

Danijel se vratio svom monologu i počeo otvarati kutijice i boćice koji su, Lana je tek sad vidjela, bile ispunjeni različitim prahovima, tekućinama i listićima koje nije mogla identificirati.

"Dakle, ovaj ritual će mi omogućiti da dozovem nekog od starih bogova i dobijem neke zasad nedefinirane sposobnosti. Ne smijem odati koji se sastojci ovdje nalaze, osim da su isključivo dio prirode, kao ni cjelokupan tijek rituala, ali reći ću ovako: budući su Slaveni štovali vatru jednako kao prirodu, dio sastojaka bacam u vatru", to je i učinio, i vatra je snažno bljesnula sa svakim prstohvatom koji je bacio u nju. "Budući su

štovali Sunce, dio sastojaka šaljem u Sunčevu svjetlost", bacio je prstohvat od svega u zrak, prema Suncu. "I budući su štovali prirodu, dio dijelim sa prirodom", utrljaо je malo u kamen, bacio prema drveću, izmiješao sa zemljom, zalio vodom iz svoje boce.

Duboko udahnuvši, Danijel iz džepa jakne izvuče nož. Lani se činilo da više uopće ne diše.

"Za svaki važan ritual je potrebna žrtva", nastavio je istresajući sav preostali sadržaj kutijica na malu hrpicu i miješajući ih sa tekućinama iz bočica. "Do kraja rituala, spojiti će samog sebe sa prirodom."

Počeo je mrmljati nešto što je Lani bilo sasvim nerazumljivo i, namazavši dio podlaktice mješavinom koju je napravio, prislonio nož tom mjestu na ruci. Užasnuta, zaustila je da nešto kaže, da ga spriječi, no pogledao ju je toliko prijeteći da je ustuknula, ne prepoznajući više svog prijatelja kojeg je sasvim preuzela njegova vlastita opsesija.

Stisнуvši zube, Danijel je razrezao nadlakticu i namjestio ju tako da je krv kapala na preostalu mješavinu pred njim. Zatim je utrljaо mješavinu kojom je premazao ruku u ranu, problijedivši od očite боли. I dalje je nerazumljivo mrmljao, a glas mu je zadrhtao kad je nagli udar vjetra pogodio Mali Sveti Andeo. Razmazao je ostatak mješavine po stijeni i tlu, a zatim ustane i, raširivši ruke, okrene lice prema nebu.

Na nebo su se nevjerojatnom brzinom navukli crni oblaci, a vjetar je i dalje udaraо nesmiljenom snagom. Čak su i stabla svojim

zibajućim granama proizvodila neki čudnovat zvuk, i činilo se kao da cijela priroda zavija.

Lana je drhtala, uplašena, no i dalje snimajući, kao paralizirana strahom i čuđenjem - ili možda nekom neobjašnjivom silom. Po prvi put u životu, osjećala je da zaista postoji nešto nadnaravno, stravično snažno i moćno, vezano uz prirodu, ali ne priroda sama - i to je sve na neki nemoguć način bilo koncentrirano na Danijela čije se lice sasvim izobličilo, kao da postaje neka druga osoba, neko drugo biće.

"Ovo je savršeno!", viknuo je uzbudeno, a glas mu je odjeknuo čudnim, metalnim zvukom. "Osjećam da je tu! Netko od njih je tu! Osjećam ga... u sebi!"

Nasmijao se, a koža na Laninom vratu naježila se od strave koja ju je presjekla spoznajom da Danijel više nije Danijel, već netko... Nešto... Nije mogla odrediti, bila je i previše užasnuta da bi mogla, no on definitivno nije bio osoba koju je poznavala već dvije godine.

"Danijel...", promucala je, u nadi da možda postoji još barem nešto od srži njezinog prijatelja u tom... Tom... Čovjekolikom biću ispred nje, u nadi da će uspjeti probuditi taj djelić koji će ga dovesti pameti i pretvoriti ga natrag u njezinog Dadu. Ošinuo ju je pogledom sasvim crnih očiju.

"Danijel?", nasmijao se ružnim, hladnim smijehom. "Nema više Danijela, Danijel je samo ljska... Možeš me zvati Črt."

"Črt?"

Nehajno je odmahnuo rukom u njezinom pravcu i odjednom se našla u kovitlacu vjetra toliko snažnog da ju je podigao s tla i zavitlao njome tako brzo da ju je udario iznenadni nalet mučnine, a zatim ju odbacio daleko, istrgnuvši joj kameru iz ruke. Pala je na tvrdo tlo, istog trena izgubivši svijest od siline udarca.

* * *

U glavi joj je tuklo snagom afričkih bubenjeva i Lana jedva otvorila oči. Trebalo je par trenutaka da se sjeti što se dogodilo, a na trenutak se čak ponadala da je samo sanjala. No, čim joj je pogled pao na razbijenu kameru koja je ležala par metara dalje, nada se istopila.

Ustala je s mukom, zaglavljivavši, jedva suspregnuvši poriv za povraćanjem. Neobičan, opor vonj punio je njezine nosnice i ona se okrene prema njegovom izvoru.

U sredini kruga koji su tvorile stijene, ležalo je crno, pougljenjeno tijelo. Boreći se s mučninom i glavoboljom, prišla mu je što je brže mogla, a kad je na karboniziranom licu prepoznala Danijelove crte, oči su joj se ispunile suzama. Tijelo je bilo ukočeno, u grču, kao da ga je udarila munja.

Lana je tupo zurila u mrtvog prijatelja koji ju je zamalo ubio tvrdeći da je postao slavenski bog tame, a u njoj se valjala lavina koja je prijetila da će izbiti van. Dvadeset godina je vjerovala u jedno, a drugo joj se ukazalo na najgori mogući način. O, da, postojale su sile koje nisu bile s ovog svijeta. No, te su sile bile naprosto previše za nju.

Jedan ovakav doživljaj joj je bio dosta za cijeli život.

Pomilovala je Danijelovo lice i, primjetivši da joj je na ruci ostao crn, ugljeni trag, ustuknula s grozom. Zurila je u svoju ruku kao da je tuđa.

A onda je počela vrištati.

Vrištala je i vrištala dok joj glas nije puknuo.

A kad joj je glas puknuo, počela je trčati, bjesomučno, poput poludjele životinje. Trčala je iako nije imala pojma kamo trči, i vrištala je iako se iz njezinih usta nije više čuo ni glas. Proklinjala je šumu, Istru, Malog Svetog Andjela, Slavene i njihove bogove, proklinjala je čak i Danijela, ali njezine su kletve ostajale nijeme.

* * *

Kasnije tog dana, mještani nedalekog mjesta Grintovice su zaustavili pomahnitalu djevojku koja je uletjela u njihovo selo poput furije iz najgorih noćnih mora. Bila je nijema, divljih očiju, i pokušavala im je reći nešto, no svi njezini nekoordinirani znakovi i kretnje nisu nailazili na razumijevanje. Stariji mještani su kimali glavama, jasno povezujući pojavu lude djevojke s tajanstvenim divljim vjetrom, crnim oblacima koji su se navukli u tren oka i munjama jačim no što su i najstariji pamtili.

"Uzela ju Mora...", govorili su, držeći se postrani dok su ju oni mlađi držali u iščekivanju odmah pozvane Hitne. I dalje je nijemo urlala i pokušavala se otrgnuti.

Nitko nije shvaćao.

Bogovi se samo igraju.

Ova ponešto eksperimentalna priča nadahnuta je autorom kojemu Milena u ovom broju "Parseka" posvećuje i esej.

Milena Benini

... i ...

(Uspavanka pred zoru)

Sreli su se prije zore, na praznoj, neplodnoj ravnici, visoko iznad bučnog mora, pod još zamračenim nebom posutim šarenim zvjezdicama. Bijeli Vuk i Ono Drugo, besmisleni nadimci jedino što im je zajedničko, stajali su i dugo se gledali u tišini.

"Konačno se susrećemo, slatki prinče", reče Ono Drugo. Onaj od crna mača tajnovito se osmjehe.

"Je li tako?", reče svojim tihim glasom, a zvijezde se ugasiše jedna po jedna, obeznanjene zvukom. "Čini mi se da smo se možda i prije sreli."

"Ne uživo."

"Istina."

Neko je vrijeme opet vladala tišina, probušena samo režanjem valova duboko dolje, dok su se lomili i pljuvali po beskrajnim stijenama.

"Dolaziš li da se borimo?", upita Bijeli Vuk. Njegova ruka dugih prstiju nije krenula prema dršci njegova crnog mača. Vjetar je podigao njegov ogrtač od tamne, grube vune, otkrivajući složeni crni oklop u kontrastu s pretjeranim bljedilom njegove kože.

"Nije li to zapravo dosta nepraktično?", upita Ono Drugo pokazujući na oklop. Bijeli Vuk slegne ramenima.

"Kad se navikneš, i nije." Sunce se izvlačilo iz dubine mora; uskoro će mu biti u očima. Zaštitio ih je vitkom rukom, svoje krvavo crvene oči, i zatreptao. "Izbjegavaš moje pitanje."

"Istina." Osmijeh na licu Onog Drugog bio je samo malo zločest. Bijeli Vuk se namršti.

"Onda prepostavljam da je odgovor ne."

"Zapravo ne znam. A da probamo obrnuto?" Ono Drugo prijeđe tri koraka udaljenosti između njih i spusti ruku na njegova prsa, poigravajući se crveno-črnim platnom njegova ogrtača. Čak i kroz sve slojeve, udarci njegova srca su se jasno razaznavali. "Što misliš?"

"To baš ne bi bilo jako pametno."

Lice Onog Drugog se snuždi. "Nažalost, u pravu si."

Bijeli Vuk uzdahne s iskrenom tugom. "Znam", promrmlja, usnama dodirujući ruku Onome Drugome i uzmičući. "Baš je to tužno."

... Sad dolazi dio o kojem nitko ništa ne zna, dio koji je možda najbolje ne dirati. Postoji više mogućnosti. Na primjer:

Dok se okretao da ode, dugačak srebrnasti mač zafijukao je kroz zrak, hvatajući sam rub ogrtača Bijelogog Vuka i ostavljući jasan rez u obliku slova V u njegovu obrubu. Dok se još okretao, posijući za drškom pohlepne crne oštice, čuo je škripu korica i znao je da će mu protivnik biti nenaoružan. Bijeli je Vuk zastao, usred pokreta, kao plesač, jedne polovice jasno ocrteane zasljepljuće krvavim svjetлом zore, druge polovice nevidljive u tmini. Ono Drugo mu ponudi nježan osmijeh.

Ili možda:

Dok se okretao da ode, dugačak srebrnasti mač zafijukao je kroz zrak,

hvatajući sam rub ogrtača Bijelogog Vuka i ostavljući jasan rez u obliku slova V u njegovu obrubu. Okrenuo se, rukom instinkтивno stežući dršku svoje pohlepne oštice. Mačevi su se sudarili, njihova pjesma prigušena režanjem valova u dubini. Plima je zapjenjenim rukama posezala uz liticu kao utopljenik i zavijala dok je, na visoravni iznad nje, crni mač usisavao sićušno srebrnastvo svjetalce srebrne oštice, prolazeći kroz njezin blistavi otpor. Bijeli je Vuk načas stajao nad mrtvim tijelom Onoga Drugog, hvatajući dah, osjećajući novu snagu kako mu teče u mišice. Onda padne na koljena i zajeca.

... U kom slučaju, naravno, kasnije je razgovarao s duhom Onog Drugog. Ali to nije važno, jer je Ono Drugo isto toliko besmrtno na svoj način kao i Bijeli Vuk. Ali to smo znali, zar ne? I, u svakom slučaju, možda uopće nije bilo tako. Možda se dogodilo ovako:

Dok se okretao da ode, dugačak srebrnasti mač zafijukao je kroz zrak, hvatajući sam rub ogrtača Bijelogog Vuka i ostavljući jasan rez u obliku slova V u njegovu obrubu. Okrenuo se, ne obazirući se na pohlepno mrmljanje svoje crne oštice.

"Zašto?", upita, škiljeći u krvavom suncu.

"A što misliš?", upita Ono Drugo. I sad je na njega bio red da prijeđe zbijeno crno tlo koje ih je dijelilo, da svojim rukama posegne za udarcima srca Onoga Drugoga, odbacujući opreznost vjetru koji je zavijao oko njih.

Vjetar ju je zahvalno polaptao dok su se njihove usne sudarale i spajale, a onda je zahijotao promatrajući ono drugo što je prirodno uslijedilo.

... A, naravno, uvijek postoji i mogućnost da se ništa od toga uopće nije dogodilo, da se Bijeli Vuk u tom trenutku uopće nije okrenuo da ode, da razrez u njegovom ogrtaču nije ni nastao, da se tišina naprsto još malo rastegla, a dva obrisa su se samo promatrala. U svakom slučaju:

"Hoćeš li sa mnom ispod duge?", upita Ono Drugo. *Ili:*

Iz mrtvog tijela Onog Drugog podigao se bjeličasti tračak izmaglice i zgusnuo se u živu formu. "Gle što si sad napravio", reče duh. "Baš bi mogao biti i pažljiviji." *Ili:*

Dok su ležali jedno drugom u naručju, vjetar se hrvalo sa suncem, služeći se oblacima da ga spriječi pri izlasku. Ono Drugo se nasmiješi i dodirne trag usamljene suze na licu Bijelogog Vuka. "To je bilo... lijepo", šapne Ono Drugo. "Moramo se naći na kavi jedan dan." *Ili:*

Tišina se protegla kao mačka, zatim se sklupča oko vjetra i pobegne. Ono Drugo joj mahne u pozdrav. "Hoćeš li...?"

Nedvojbeno:

"Ne... ne mogu...", dahne Bijeli Vuk. "Naprosto... ne mogu. Proklet sam, i osuđen, i nikad neću naći mira, i zato ne mogu. Nemoj mi oprostiti."

"Cmizdravi slabiću."

Nije se čak ni trznuo, naviknut na udarce sudbine. U glasu mu za promjenu nije bilo ogorčenosti, samo rezigniranosti. "Da."

"Gubi mi se s očiju."

Bijeli se Vuk poklonio, ne posve ironično. "Kako želiš." Krenuo je niz opustošenu padinu, prema mjestima do kojih će sunce zadnje doći, jedne otmjene ruke na drški svoga mača.

"Slatki prinče!"

Stao je i okrenuo se, otresajući bijelu kosu iz očiju.

"Što ćeš sad?" Ono Drugo još je stajalo na vrhu litice, ocrtano zrakama izlazećeg sunca kao crvenim laserskim zracima. Nositelj crnog mača već je koraknuo u sjenu, barjak bijele kose jedina naznaka o tome gdje stoji. "Tražiti dušu koju ćeš pokloniti svojoj jedinoj pravoj ljubavi?"

Bijeli Vuk slegne ramenima. "Možda." Spustio je pogled. "Da", doda tiho. "Dušu."

Tišina se provaljala još trenutak, čekajući da se nešto dogodi, a onda zaspala dok je Bijeli Vuk nastavljaо svojim prokletim putem ostavljajući usamljeni obris iza sebe. Možda jest, a možda i nije čuo tihe riječi koje su ga jedine slijedile u zemlje prije zore.

Uzmi moju, slatki prinče. Uzmi moju ...

(Ova, za živo čudo, uz poštovanje...)

Premda razmjerno slabo poznat u Hrvatskoj, Michael Moorcock je stožernom figurom pokreta koji je prije više desetljeća transformirao žanr znanstvene fantastike. Ili, bolje rečeno, spekulativne fikcije.

MICHAEL MOORCOCK

Piše: Milena Benini

Michael Moorcock je čovjek koji je doslovce definirao odnos mnogih ljudi prema znanstvenoj fantastici i spekulativnoj fikciji uopće. Čovjek zbog kojeg, navodno, Alan Moore nosi bradu i kojega Neil Gaiman po neophodnosti za svoj razvoj uspoređuje sa zrakom i suncem, ovogodišnji, dvadeset i peti po redu Veliki majstor SF-a, u nas je, nažalost relativno nepoznat.

Michael John Moorcock rođen je 1939. godine u Londonu, i odrastao je hraneći se romanima Edgara Ricea Burroughsa. Kao pravi wunderkind, već sa šesnaest godina postao je urednikom, u časopisu *Tarzan Adventures*, koji je objavljivao pustolovne priče za mlade, često na granici fantastičnog. Sa dvadeset godina, počeo je raditi u časopisu *Sexton Blake Library*, u kojem je, osim uredničkog posla, povremeno pisao i lažna pisma čitatelja, a često je pisao i priče za sam časopis, iako je

povremeno nailazio na probleme jer se politička orijentacija časopisa razlikovala od njegove, već tada orijentirane prema lijevom i anarhističnom.

Godine 1964. preuzeo je uređivanje tada već pravog časopisa *New Worlds*, koji su još kao fanzin osnovali Clarke, Wyndham i Parnell. Tamo je ostao do 1971. godine, gotovo vlastoručno stvarajući famozni Novi val, što kao urednik, što kao autor. Iznimno plodan, bio je poznat po tome da je bio u stanju popuniti pretanke brojeve časopisa pričama koje bi napisao u jednu noć.

No nikad nije oklijevao ni zakoračiti u kontroverzu. Slavna je, na primjer, priča o tome kako je, objavivši u nastavcima roman Normana Spinrada *Bug Jack Barron*, doveo do skandala, kad je britanski parlament osudio potporu koju je Vijeće za umjetnost davalо *New Worldsima* zbog nemoralnosti. Zanimljivo, Vijeće je obranilo svoje pravo

da "podupire eksperimentiranje čak i kad se protivi osobnim instinktima", pa su *New Worlds* nastavili dobivati svojih 150 državnih funti mjesечно. Naravno, ta je svota - premda je tada značila puno više nego danas - bila daleko od dovoljne, pa je Moorcock znao "na brzaka" napisati i pokoji roman, kojim je onda financirao izdavanje sljedećeg broja. Kako je sam rekao: "Mogao sam napisati po 15 000 riječi dnevno, i davao sam si po tri dana za knjigu¹."

Godine 1976. vratio se u obnovljeni *New Worlds* i vodio ga sve do 1996. godine, ostavljući neizbrisivi urednički pečat na gotovo svim autorima koje je Velika Britanija iznjedrila u to doba. Ali to još ni približno nije sve.

Uz urednički rad, naime, Moorcock je uspio proizvesti i gotovo nevjerojatno obiman autorski opus. Više od osamdeset romana, brojne priповjetke, a uz to i više teorijskih radova, o pjesmama, scenarijima za stripove, pred- i pogovorima, intervjuima i uvodnicima da i ne govorimo: promatrajući samo ono što je Moorcock *dosad* učinio, nemoguće je ne sjetiti se one rečenice Douglasa Adamsa kojom je opisao djelo J.S.Bacha, zapravo "glazbu nebeskih sfera": "... ima toga malo više nego što bi jedan čovjek mogao napisati, ali valjda nitko neće primijetiti".

¹Michael Moorcock, citat prema navodu na stranici *Michael Moorcock's quotes*, dostupno na <http://www.multiverse.org/fora/showthread.php?t=4075>, zadnji posjet 07.05.2008.

Najpoznatiji dio toga ogromnog opusa koji se prostire od kratkih kvazipulverskih romana do moderne i eksperimentalno postmoderne proze (ponekad u istom djelu!) svakako je ciklus o "Vječnom junaku" (*Eternal Champion*) multiverzuma, sklop međusobno više ili manje labavo povezanih priповijesti koje mijenjaju pozadinu, svjetove, pa čak i junake (osobina Vječnog junaka jest da se pojavljuje u svim svjetovima multiverzuma, u inkarnaciji kakva je unutar određenog konteksta najprikladnija) da bi zajednički stvorili slojevitu, kompleksnu sliku koja se može interpretirati na bezbroj načina.

Svoj je multiverzum Moorcock zamislio vrlo rano, još u sedamnaestoj godini. Po vlastitim riječima, nadahnuće za njega pronašao je u djelima Ridera Haggarda i Roberta E. Howarda, a stvorio ga je u nadi da će "unijeti veću sofisticiranost i profinjeniju metaforu u znanstvenofantastično priopijedanje²". Sam je izraz prvi puta upotrijebio 1962. godine, u priči "The Sundered Worlds" objavljenoj u tadašnjem časopisu *Science Fiction Adventures*. Zamisao o mnoštvu međusobno djelomično prekopljenih svjetova neizbjježno je vodila i do koncepta Vječnog junaka, koju će Moorcock već ozbiljno početi koristiti "u očitije književne i

²Ovaj i drugi citati o multiverzumu prema: Michael Moorcock: "Welcome to my Multiverse", Michael Moorcock's Multiverse, br. 1, 1997.

new worlds

No. 192 Five Shillings or One Dollar

Langdon Jones:

THE GARDEN OF DELIGHTS

Norman Spinrad:

THE LAST HURRAH OF
THE GOLDEN HORDE

also

ALDISS · COUTTS-SMITH ·
BUTTERWORTH

and others

HAL DEAN

satiričke svrhe" u prvim pričama o Jerryju Corneliusu, koje nastaju šezdesetih godina.

U današnje doba, mnogi obožavatelji skloni su Moorcockov multiverzum tumačiti suvremenim fizikalnim teorijama, no sam Moorcock tvrdi da, bar pri stvaranju multiverzuma, nije koristio nikakve znanstvene potpore: "Multiverzum je u potpunosti bio u mojoj GLAVI, jasno vizualiziran, ako ne i opisan". No zato se, kad su se pojavili matematički opisi kaosa, osjećao kao da je dobio "mape za svoj vlastiti mozak!"

A taj mozak doista i treba mozgovid: samo ciklus o Vječnom junaku uključuje, u svojoj najstriktnijoj verziji, bar četiri glavna lika i obuhvaća petnaest romana i veći broj pripovjedaka - a sve to ne računajući ostale Junakove inkarnacije i varijacije, različitim spolova, generacija, pa i različite razine svijesti o svojoj ulozi u životu, multiverzumu i svemu ostalom. Započevši prvu skicu Vječnog junaka 1955., Moorcock je 1962. sačinio "zbrzanu verziju", koja je

svoj više-manje finalni oblik zadobila 1970. godine. Pa kome ne bi trebala mapa da se u svemu tome snađe?

Ponekad se tako valja snalaziti i s identitetom autora, a ne samo likova. Još dok je radio za *SBL*, Moorcock je počeo koristiti razne pseudonime, i s tom je praksom nastavio i u *New Worldsima*. Potpisivao se, između ostalog, kao Edward P. Bradbury kad bi pisao o Marsu, ali i kao William Barclay, ili James Colvin. Upravo su inicijali J.C. - nimalo slučajno odabrani tako da se poklapaju s anglofonim inicijalima Isusa Krista - postali jednim od mnoštva zaštitnih znakova Moorcockova djela: od

Jerryja Corneliusa do Jhereka Carnelianu, brojni su Moorcockovi junaci nosili iste inicijale, ili se na drugi način uklapali u višestruku osobnost Vječnog junaka. Sam je Krist bio predmetom jednog od Moorcockovih najslavnijih djela, Nebulom nagrađene novele kasnije produžene u roman istog naslova: *Gle čovjeka*. U njoj,

glavni junak, Karl Glogauer, dolazi do vremenskog stroja i odlazi u prošlost ne bi li se vlastitim očima uvjerio u postojanje ili nepostojanje povijesnog Isusa, a završava primoran da sam prihvati njegovu ulogu i žrtvovanje - ili ostavi svijet bez kršćanstva.

Upravo ga je ovaj roman doveo u žiju zanimanja srednjostrujaške kritike, koja ga danas, osobito u Britaniji, ubraja među velike suvremene autore, "prisvajajući" tako i cijeli ciklus o plaćenom ubojici Jerryju Corneliusu, iz kojeg je roman *The Condition of Muzak* osvojio nagradu časopisa *Guardian* 1977. godine. Ne opterećujući se granicama i odrednicama, Michael Moorcock napisao je nekoliko romana koje se slobodno može nazvati "čistom" srednjom strujom, od kojih je najslavniji *Mother London* iz 1988. godine, u kojem članovi jedne skupine za psihičku pomoć, svi redom poremećeni, u stilu bliskom struje svijesti lutaju kroz stvarni London. No, on u njihovim očima često dolazi do granice fantastičnog, a današnji će ga čitatelji lako prepoznati kao jedno od izvorišta za, na primjer, Novi Crobuzon Chine Miévillea.

Unutar žanra, međutim, ipak je vjerojatno najpoznatiji Moorcockov lik Elric od Melnibonéa, albino princ opremljen demonskim mačem koji je život započeo 1963. godine u kratkom romanu *The Stealer of Souls*. Isprva zamišljen kao parodija klasičnog, klišeiziranog *fantasy* junaka, Elric je pravi antijunak: davno prije popularizacije metroseksualaca, provodi

stranice i stranice naričući nad svojom sudbinom, umjesto organske veze prema svome demonskom oružju osjeća trajnu odbojnost, a ubijanje djece i malih životinja nisu mu strani, kao ni incest, odbacivanje kraljevstva, laganje ili varanje.

Sam Moorcock često je svoje rane romane o Elricu opisivao kao "svjesnu pornografiju", ne zbog količine izravno opisanog seksa već upravo zbog strukturiranja teksta, obilatog korištenja simbolizma, i ispisivanja seksualnosti kroz agresivnost - sve postupci koje je Moorcock kao teoretičar identificirao u svojim fascinantnim analizama mnogih *fantasy* klasika.

Čak i kad je inkarnacija Vječnog junaka, Elric odbija prihvatiti svoju junačku prirodu, te se tako, za razliku od nekih drugih Junakovih verzija, ne odaziva na pozive ljudi kojima je Junak potreban, već ga uvijek netko - bogovi, čarobnjaci ili drugi likovi - mora na prijevaru navesti da im pomogne, često dajući mu privid da djeluje kroz slobodnu volju i u svoju korist.

Kao i većina Moorcockovih junaka, tako je i Elric dobivao razne verzije istih avantura, a vrhunac kaotičnosti dolazi u trenutku kad Elric i Jerry Cornelius - dvije inkarnacije Vječnog junaka - dobivaju zajedničku priču: prvi puni roman o Corneliusu, *The Final Programme* (1968.) slijedi, naime, posve identičan zaplet kao i roman *The Dreaming City*, prvi iz ciklusa o Elricu (1961.).

Nije, dakle, čudno što se mnogi ljudi nađu zbumjeni pred Moorcockovim opusom, otprilike jednako onoliko koliko se zbuni i Elric osobno kad se nađe suočen sa stanovnicima kraja vremena, u kratkoj priči "Elric at the End of Time". U toj se pripovijetci Elric suočava s malobrojnim preživjelim ljudima na kraju vremena, post-humanim stvorovima koji suvereno barataju onom clarkeovskom "dovoljno naprednom tehnologijom", a vječnom namćoru Elricu djeluju kao bogovi - ali bogovi koji su se napušili nečeg vrlo, vrlo čudnog. Među stanovnicima kraja vremena nalazi se i

Jherek Cornelian, još jedna inačica Vječnog junaka, no ovog puta dendizirana i ne uvijek baš ljudskog obličja. Cornelian je na kraj vremena dovukao i ženu u koju se zaljubio, sufražetkinju Unu Persson, koju ćemo susretati i kasnije, dok će ženski lik zanimljivo znakovitog imena Oona Von Bek (a cijela obitelj Von Bek na ovaj ili onaj

način povezana je također s Vječnim junakom) opet naletjeti na Elrica puno kasnije - ili možda puno ranije, ovisi od toga kako se gleda...

Ako sve ovo djeluje zapetljano, to je zato što jest - no, kad čitate Moorcocka, sve te zapetljane i naizgled nespojive niti nakon nekog vremena počnu sijedati na mjesto i stvarati složenu tapi-seriju koja ima smisla. Čovjek koji je tolikima pružio nadahnuće, koji je na svome kuhinjskom stolu nadrljaо znak kaosa, koji je pisao o postumanizmu davno prije posthumanizma i stvarao *steampunk* dok sama riječ još nije ni postojala, čovjek koji je, kako je za njega

rekao China Miéville, "sensei disidentskog *fantasyja*" doista je i nedvojbeno - veliki majstor spekulativne fikcije. Ili, riječima Alana Moorea: Michael Moorcock je Vječiti pisac.

